

گاهنامه امور بانوان

شماره اول / دی ماه ۱۴۰۲

صاحب امتیاز:

دانشگاه بین‌المللی امام خمینی (ره)

مدیرمسئول: دکتر نرگس انصاری

سر دبیر: دکتر زهرا اسماعیلی

هیأت تحریریه: دکتر سمیه کشاورز، دکتر
خدیجه ایراندوست، دکتر زهرا طاهری، دکتر
سکینه خانعلی پور، دکتر لیلا بهرامی

ویراستار ادبی: دکتر افسانه رحیمیان

طراح گرافیک و صفحه‌آرا: شیرین برزگر

دوره انتشار: گاهنامه

نشانی پست الکترونیکی:

banovan@pst.ikiu.ac.ir

نشانی پایگاه اینترنتی:

<https://president.ikiu.ac.ir/uwfa>

تلفن: ۰۲۸-۳۳۹۰۱۵۸۳

ناشر: روابط عمومی دانشگاه بین‌المللی امام
خمینی (ره)

خوانندگان گرامی می‌توانند هرگونه انتقاد، نظر و یا
پیشنهاد خود را برای نشریه ارسال نمایند.

فهرست مطالب:

- ۲ سخن سردبیر
- ۴ سیاستگذاری حوزه زنان از نگاه رئیس دانشگاه
- ۶ فاطمه زهرا(س) و الگوی سوم زن مسلمان
- ۸ خانواده مدرن در عصر رسانه
- ۱۲ خانواده‌محوری در زندگی شهدا
- ۱۷ بانوان موفق دانشگاه را بیشتر بشناسیم
- ۲۰ خط سوم
- ۲۲ مشارکت اجتماعی بانوان؛ آری یا خیر!
- ۳۱ عوامل مؤثر بر رضایت زناشویی
- ۳۶ به توان کار و کارآفرینی
- ۳۷ نقد کتاب
- ۴۰ جریان‌شناسی فمینیسم
- ۴۲ بانوی سالم، خانواده سالم (یائسگی)
- ۴۴ برای زندگی مشترک به دانش و مهارت نیازمندیم
- ۴۶ نگاهی به قوانین و مقررات حوزه خانواده و زن
- ۵۱ ازدواج موقت، ادله و شبهات
- ۵۵ واژه‌شناسی

- در تمامی وقایع مهم تاریخی بسیار تعیین کننده است. نقش زنان در واقعه عاشورا، چه در صف یزید و چه در صف امام حسین (ع)، نقش کلیدی زنان در انقلاب کبیر فرانسه، حضور پررنگ زن در انقلاب روسیه و هزاران مثال این چینی، نمونه‌های اندکی از میزان اثرگذاری زنان در جامعه هستند.

اما چرا راه دور برویم؟ چرا به سراغ وقایع تاریخی برویم؟ در همین زندگی‌های کوچک خودمان که نگاه کنیم، هر جا شوری برپاست، حتماً باید ردپای زنی را در آنجا جست‌وجو کرد، حتی اگر این شور در خانه‌ای برپا باشد و در این خانه فقط دو نفر باشند؛ یک مادر و یک کودک نوپا که هنوز سخن گفتن هم نمی‌داند...

پس زن هر جا که باشد، شور زندگی برپا می‌کند و این است دلیل اهمیت زن. چه این هر جا یک خانه باشد، چه یک روستا، چه یک شهر، چه یک کشور باشد یا حتی کل جهان.

پس اگر این زن است که زندگی را می‌سازد و بدون او زندگی معنا ندارد، هلاکتش هم عالمی را ویران می‌کند. دوباره برگردیم به همان راه دور. اگر بگوییم تمدن‌ها با نوع نگاهشان به زن شناخته می‌شوند، سخنی به گزاف نگفته‌ایم. اگر محصول تمدنی زنی باشد که در صفات والای انسانی در اوج قرار دارد، آنگاه می‌توان به این تمدن امید بست، ولی اگر در تمدنی دیگر زن جوهر انسانی خود را فراموش کرده باشد و اوج کمال برای او، پرداختن به ظاهر باشد، سقوط به پرتگاه، عاقبت حتمی اوست.

حضرت زهرا (س) نمونه کامل زن پرورش یافته در تمدن اسلام است. صفحاتی از دفتر زندگی او را ورق می‌زنیم تا بیشتر وی را بشناسیم.

سخن سردبیر

دکتر زهرا اسماعیلی

عضو هیأت علمی دانشگاه
بین‌المللی امام خمینی (ره)

اولین شماره...

همیشه اولین‌ها سخت‌ترین‌ها هستند. این اولین شماره نشریه‌ای است که برای بانوان دانشگاه منتشر می‌شود. این هم اولین یادداشتی است که من به عنوان سردبیر می‌نویسم. وقتی شروع به نوشتن کردم، هزاران موضوع به ذهنم خطور کرد، ولی واقعاً انتخاب از میان این همه موضوع خیلی سخت است، مخصوصاً این روزها که زن و موضوعات مربوط به آن ورد همه زبان‌هاست.

واقعاً چرا پرداختن به موضوعات مربوط به زنان همیشه این قدر پرچالش و بحث‌برانگیز بوده است؟ آیا این نشان‌دهنده اهمیت زن نیست؟ تاریخ را هم که ورق می‌زنی، می‌بینی نقش زن - این شاهکار عظیم خلقت

- برای فرزندانش بهترین مادر و برای همسرش بهترین همسر و برای پدرش بهترین دختر بود (أم ابیها).

- از هر قید و بندی آزاد بود، جز بندگی خدا.

چه آزادی‌ای؟ آزادی از هر قید و بندی!

چقدر آشنا!

درباره زن و زندگی گفتیم و حالا آزادی!

آری، در این تمدن زن، زندگی ساز است، نه تنها برای خود و خانواده‌اش که برای تمام جهانیان. البته اگر آزاد باشد از هر قید و بندی جز بندگی خدا.

- ملاکش برای ازدواج نه ثروت بوده و نه شهرت، بلکه با کسی ازدواج کرد که در ایمان و اخلاق سرآمد بود. هر چند از نظر مادی چیزی نداشت.

- پدرش حاکم جامعه بود، ولی زندگی بسیار ساده‌ای داشت و در حد فقیرترین افراد جامعه زندگی می‌کرد.

- جلسات درس او برای زن و مرد برپا بود؛ چه جلسات پرباری!

- به امور مادی ذره‌ای وابستگی نداشت و همیشه دیگران را به خود ترجیح می‌داد.

- حتی در دعا کردن هم دیگران را بر خود ترجیح می‌داد (الْجَارُ ثُمَّ الدَّارِ).

سیاست گذاری حوزه زنان از نگاه رئیس دانشگاه

دکتر سید علی قاسمزاده

رئیس دانشگاه بین المللی امام خمینی (ره)

دوره‌ای از تاریخ ایران، زنان ایرانی این گونه در عرصه‌های اجتماعی، سیاسی، اقتصادی، علمی، فرهنگی و... حضور جدی و فعالی نداشته‌اند که البته با همه نقاط مثبت این فعالیت‌ها، نباید از وجوه منفی این اوضاع غافل ماند که همانا مهم‌ترین آن، اخلال در نقش مادری و همسری زنان در خانواده ایرانی است.

جناب عالی برای ارتقای فکری، فرهنگی، اجتماعی و خانوادگی بانوان شاغل در دستگاه زیرمجموعه خودتان چه اهداف و برنامه‌هایی دارید؟

بی‌تعارف باید گفت که اغلب کارکنان بانو در دانشگاه کارآمد و سخت کوش هستند و در کنار تعهد و پشتکار در اجرای وظایف شغلی خویش، متدینانه به قوانین شرع و آداب اسلامی پایبند هستند و در کنار حضور مؤثر در دانشگاه، به امور خانه و خانواده نیز اهتمام دارند. باین حال، تا پیش از مدیریت جدید واقعاً به بانوان در دانشگاه مطابق با شأن و جایگاه والای زنان توجهی نمی‌شد. با کمک مشاور امور بانوان و خانواده در دانشگاه و سیاست گذاری جدی در این زمینه سعی شد تا در چند محور پشتیبان خواهران خود

لطفاً نظر خود را درباره وضعیت زنان ایران در مقایسه با دیگر مناطق جهان بفرمایید؟

در پاسخ به سؤال شما معتقدم ابتدا باید وضعیت زنان در ایران پس از انقلاب را با زنان پیش از انقلاب مقایسه کرد. میزان باسوادی در میان زنان قبل از انقلاب حدود ۳۵ درصد بود و اکنون به بیش از ۹۵ درصد رسیده است. اکنون درصد دانشجویان دختر نسبت به پسر بیشتر است و حدود ۶۰ درصد دانشجویان کشور را دختران تشکیل می‌دهند. میزان اشتغال زنان یا حضور زنان در اجتماع و سیاست، دهها برابر رشد داشته است. اکنون بیش از ۳۰ درصد اعضای هیأت علمی وزارتین علوم و بهداشت از بانوان هستند و تعداد زنان نویسنده و هنرمند در مقایسه با زنان پیش از انقلاب دهها برابر شده است. بیش از ۴۰ درصد کارکنان دولت را زنان تشکیل می‌دهند و درصد نقش آفرینی زنان در مدیریت کشور از رده‌های پایین تا مدیریت ارشد قابل مقایسه با پیش از انقلاب نیست. این‌ها تنها گوشه‌ای از اعتبار و عزتی است که انقلاب اسلامی به زنان جامعه ایرانی بخشیده است. این جایگاه و وضعیت قطعاً در ناحیه غرب آسیا و اغلب کشورهای اسلامی بی نظیر است. به نظر بنده در هیچ

در هیچ دوره‌ای از تاریخ ایران، زنان ایرانی این‌گونه در عرصه‌های اجتماعی، سیاسی، اقتصادی، علمی، فرهنگی و... حضور جدی و فعالی نداشته‌اند.

دانشگاه، دو برابر بیشتر از دوره گذشته است. جالب اینجاست که اغلب این مدیران نیز واقعاً موفق و مؤثر هستند.

چگونه می‌توان آسیب‌های آثار حضور بیشتر دختران در سطوح

تحصیلات دانشگاهی را در آینده زندگی خانوادگی و اجتماعی کشور کاهش داد؟

تعدد و تکثر دانشجویان دختر در کنکور و دانشگاه، هم یک فرصت است و هم تهدید؛ از یک سو، نیمی از نیروی انسانی جامعه امروز ما از زنان تشکیل می‌دهند و قطعاً بهره‌مندی از توان و دانش زنان می‌تواند به ارتقای سطح علمی و معرفتی جامعه و خانواده‌ها کمک کند و بخشی از نیاز کشور به نیروی کار دانا و توانا (متعهد و متخصص) برآورده می‌شود، اما از این حیث که اصرار بر تحصیل تا درجات علمی عالی (ارشد و دکتری) اغلب دانشجویان دختر را از فرصت‌های ازدواج و پذیرش خواستگار مناسب دور می‌کند، بحران و آفت زاست. بخشی از دیرپسندی و گاه انصراف از تعهد ازدواج در دختران، افزایش سن و نیافتن زوج مناسب به سبب افزایش توقعات پس از کسب مدارج عالی علمی است، به گونه‌ای که یافتن هم‌کفو مناسب علمی و فرهنگی و... با افزایش سن بسیار دشوار است و این مشکل و شاید بحرانی جدی است که اکنون جامعه ما را نیز به خود دچار کرده است. بی‌شک بخشی از بحران جمعیتی جامعه ما ناشی از نهادینه شدن این فرهنگ نادرست است و حتی اگر به هر حال ازدواجی هم شکل بگیرد، به یک یا حداکثر دو فرزند اکتفا خواهد شد. به نظرم حمایت جدی دولت از ازدواج دانشجویی و ایجاد فرصت اشتغال برای دانشجویان پسر در همان ایام تحصیل یا بلافاصله پس از دانش‌آموختگی و دادن مشوق‌های مادی و معنوی به مزدوجان دانشجویی که بادوام‌ترین نوع ازدواج در جامعه ایرانی است، می‌تواند رافع بسیاری از مشکلات، از جمله بحران جمعیتی و تبعات ناشی از انحرافات فکری و آسیب به بافتار زیست‌عقیفانه جامعه ایرانی باشد.

در دانشگاه باشیم: حمایت از فعالیت‌های ورزشی، برگزاری نشست‌های بصیرتی و معرفتی ویژه زنان، توجه به درخواست‌های به‌حق آنان در استفاده از حقوق قانونی برای ایفای نقش مادری در خانواده‌هایشان،

برگزاری جشن‌های مختص زنان، حضور مداوم و همیشگی مشاور امور زنان و خانواده در جمع زنان و دختران دانشجو، حمایت از طرح بانوی اسوه و برگزاری نخستین مراسم بانوی اسوه در دانشگاه که در بین دانشگاه‌های ایران سابقه نداشته است و...

با این‌همه دانشگاه تلاش می‌کند برنامه‌های فرهنگی و معرفتی خاص بانوان را در دانشگاه در هر سه سطح دانشجویی، کارمندی و استادی گسترش دهد و در همین راستا، مرکز فرهنگی «دختران مه‌دا» با ابتکار معاونت فرهنگی در حال راه‌اندازی است.

دیدگاه شما در زمینه استفاده از ظرفیت بانوان در بخش‌های مدیریتی چیست؟ آیا باید شایسته‌سالاری ملاک عمل مدیران فارغ از جنسیت باشد یا در کنار شایسته‌سالاری، ویژگی‌های مدیریتی زنان نیز به‌طور خاص دیده شود؟

به نظر بنده، در واسپاری پست‌های مدیریتی بین زنان و مردان نباید تفاوتی قائل شد، جز توجه و تأکید بر این نکته که آن پست نباید به شأن و کرامت زنان آسیب بزند. البته در محیط دانشگاهی اغلب شغل‌ها و پست‌ها هم مناسب مردان و هم زنان است و واقعاً اگر در جایگاه مدیریتی، بانویی بتواند با درایت و زیرکی و اقتدار خویش از عهده امور برآید، از ظرفیت مدیریتی بانوان استفاده شده و خواهد شد. هم در سطح یاوران علمی (کارمندی) و هم در سطح پست‌های مدیریتی آموزشی و پژوهشی علاوه بر معیارهای اسلامی و انقلابی، ملاک شایستگی حرفه‌ای است و شاید در هیچ دوره مدیریتی دانشگاه در ادوار گذشته مانند این دوره از بانوان در مدیریت استفاده نشده است. تقریباً در صد مدیریت بانوان در

فاطمه زهرا (س) و الگوی سوم زن مسلمان

فخر السادات نصیری

مشاور محترم وزیر عتف در امور زنان و خانواده

حضرت فاطمه (س) بانوی
دو عالم، استمرار اسوه
حسنه است و گویی سر
اینکه سیره آن بانوی نور
برای همه ائمه اطهار و
معصومین، اسوه و الگو
می شود در همین است.

مردم راه‌دایت و راه‌نمایی
نمایند، بطور نمونه خداوند
درباره اسوه بودن پیامبر
اسلام می‌فرماید: شما
را در (خصلت، گفتار
و رفتار)؛ پیامبر خدا
نمونه و سرمشق نیکو و

پسندیده‌ای است و یا از حضرت مریم، زن پاکدامنی که
جایگاه مادری حضرت عیسی (علیه السلام) را به خود
اختصاص داده است، به عنوان اسوه نام می‌برد. اما معرفی
حضرت مریم در مقام الگوی شایسته همه مؤمنان در

در ضرورت الگوسازی و الگوپذیری لازم به یادآوری است
که انسان با دارا بودن منزلت خلیفه الهی و موجودی که
خدا به او کرامت بخشیده و امانت‌دار خود قرار داده، فطرتاً
تمایل به سوی کمال دارد و و با میلی سیری ناپذیر در
تلاش برای رسیدن به قله‌های تعالی و ترقی است و از
طرفی الگوپذیری فطری بشر و ملاحظه توسعه و تعالی به
کمال رسیدگان، موجب می‌شود تا افراد، سبک انسانهای
والامقام را الگوی خود قرار دهند. الگوهای عینی و عملی
در مکاتب الهی از جایگاه شایسته‌ای برخوردارند، چنانچه
خداوند در طول تاریخ برای هدایت هر قوم و گروهی،
الگویی عملی به عنوان پیامبر و امام فرستاده است تا

**بهترین تفسیر کننده
آیات قرآن، مریم را سرور
بانوان زمانه خویش و
حضرت فاطمه زهرا (س)
را سرآمد تمامی بانوان
عالم در همه اعصار
معرفی می کند**

حالیست که بهترین تفسیر کننده آیات قرآن، مریم را سرور بانوان زمانه خویش و حضرت فاطمه زهرا (س) را سرآمد تمامی بانوان عالم در همه اعصار معرفی می کند. پیامبر اکرم (ص) می فرماید: دخترم فاطمه سرور همه زنان جهان، از آغاز تا فرجام آن است. او قسمتی از وجود من، نور چشم من، روح و ریحان و جان و جانان من است. با این توصیفات حضرت رسول گرامی، حضرت فاطمه (س) بانوی دو عالم، استمرار اسوه حسنه است و گویی سر اینکه سیره آن بانوی نور برای همه ائمه اطهار و معصومین، اسوه و الگو می شود در همین است. و چه شایسته است که با شناخت و درک صحیح از زندگی آن بانوی اسوه، که تجلی جمال الهی هستند ایشان را با این فضایل و ویژگیها به درستی به جامعه معرفی کرد و گفتار و رفتارشان را، نقشه راه قرار داد و در تمام ابعاد شخصیتی حضرت زهرا (س) را الگو و مقتدای خودمان بدانیم. با این اوصاف و به تعبیر مقام معظم رهبری طراحی «الگوی سوم زن مسلمان»، الگویی که نه شرقی است و نه غربی، بدرستی محقق خواهد شد. زن ایرانی با الگوی سوم، زنیست تلاشگر، با ایمان، پاکدامن و عقیقه، شریفه، خانواده دوست، محجبه، مسئولیت پذیر که در عرصه های علمی، فرهنگی، سیاسی و اجتماعی

و، درهای جدیدی گشوده است. زنان در قالب این الگو در حقیقت، به عنوان موثرترین عامل تربیت و سلامت روانی، روحی و جسمی خودشان، فرزندان، همسر و جامعه شان نقش آفرینی می کنند و نه تنها نیمی از منابع ارزشمند جامعه را تشکیل می دهند بلکه با این ویژگیها نیمی دیگر از منابع جامعه را نیز تربیت می کنند. نمونه عینی اش را در دوران انقلاب اسلامی، جنگ تحمیلی و حفاظت از حرم و حریم امنیت، زیاد دیده ایم که یا بطور مستقیم با جان و دل و با افتخار مشغول به امداد رسانی، پرستاری و خدمات رسانی در خط مقدم بودند و یا در پشت جبهه با همراهی کردن همسر، پسران و برادران شان و همچنین انجام فعالیتهای متنوعی که متناسب با توانایی هایشان بود نقش ارزنده ای ایفا کردند. ان شالله انتشار مجله بانوی اسوه بتواند در بروز و ظهور ویژگی های الگوی سوم زن مسلمان ایرانی با محوریت معرفت شناسی الهی و کمک به ایجاد شخصیت زن کنشگر متناسب با زمانه کمک نماید.

و من الله توفیق

خانواده مدرن در عصر رسانه

به قلم دکتر نیدا عبدالمهی

عضو هیأت علمی دانشگاه فرهنگیان

صحبت کنند و والدین هم به اندازه کافی از آن‌ها حمایت کنند. بسیار مهم است که اعتماد و اطمینان بین اعضا خانواده حاکم باشد.

کارآمدی خانواده، در بردارنده باور اعضا به توانایی‌های خانواده‌شان برای همکاری در جهت پیشرفت و رفاه یکدیگر، حفظ پیوندهای مناسب با نظام‌های خارج از خانواده و انعطاف‌پذیری در برابر ناملایمات است. امروزه ارتباط در فضای رسانه‌های اجتماعی، سبک زندگی، روابط مدرن و تعاملات خانوادگی را مشخص می‌کند. تأثیر رسانه‌های اجتماعی بر خانواده با توجه ویژه به وظایف خاص خانواده، چالش‌ها و مراحل زندگی خانوادگی بسیار مهم است. این روزها میلیون‌ها نفر کاربر فعال رسانه‌های اجتماعی از طریق دستگاه‌های تلفن همراه هستند. نوجوانان نیز زمان قابل توجهی را صرف استفاده از رسانه‌های اجتماعی با اهداف مختلف می‌کنند. محققان نوجوانان مدرن را، «نسل رسانه» می‌دانند. این

نگرش والدین درباره رسانه‌های اجتماعی و تأثیر آن بر نظام خانواده، در عملکرد آن‌ها در مدیریت رسانه در فضای خانواده نقش دارد. خانواده، یک نظام اجتماعی پیچیده و محیطی است که اعضا در آن زندگی می‌کنند. عملکرد خانواده، فرایندها و تعاملاتی هستند که اعضا برای رفع نیازهای خود، تصمیم‌گیری‌ها، تعیین اهداف و وضع قوانین برای خود و کل این نظام، در آن درگیر می‌شوند. ارتباطات و تعاملات سالم، بیان‌گر توانایی خانواده برای تجربه عملکرد مناسب است که با پیامدهای مثبت در هر دو سطح فردی و خانوادگی مرتبط است. در هر خانواده عوامل گوناگونی بر نحوه ارتباط اعضا خانواده، خصوصاً نوجوانان تأثیر گذار هستند. پذیرش متقابل و ارتباطات باز بین اعضای خانواده می‌تواند به آن‌ها در مدیریت عوامل استرس‌زا و گفتمان درباره فردیت نوجوانان کمک کند؛ زیرا وجود چنین ارتباطاتی به آن‌ها اجازه می‌دهد با والدین خود درباره نگرانی‌ها، فعالیت‌ها و مسائل روزمره

نسل سبک زندگی خانواده را تحت تأثیر قرار داده اند.

بنابراین، بدیهی است که فناوری‌های اطلاعات و ارتباطات، نوع رفتار و ارتباط افراد با یکدیگر را عمیقاً تغییر می‌دهند و ادراکات متناقضی درباره تأثیر آن‌ها ایجاد می‌کنند. از آن جاکه این فناوری‌های پیشرفته به شیوه‌های فرهنگی جافتاده در روابط زندگی روزمره تبدیل شده‌اند، سهم آن‌ها در ایجاد الگوهای غنی‌تر و پیچیده‌تر از تعاملات در زندگی خانوادگی را نمی‌توان نادیده گرفت. درک والدین درباره تأثیر رسانه‌های اجتماعی بر نظام خانواده، نقش مهمی در عملکرد آن‌ها ایفا می‌کند. هر چند نتایج پژوهش‌ها در زمینه نقش

مثبت یا منفی این پیچیدگی‌ها متناقض است، اما رسانه‌های اجتماعی و فناوری اطلاعات و ارتباطات، روابط اجتماعی انسانی را پیچیده‌تر می‌کنند. به‌طور کلی، در اینکه رسانه‌های اجتماعی بر عملکرد خانواده تأثیر گذار هستند، شکی نیست، اما مقوله اصلی‌تر این است که درک خانواده از رسانه‌های اجتماعی و تأثیر آن

پذیرش متقابل و ارتباطات باز بین اعضای خانواده می‌تواند به آن‌ها در مدیریت عوامل استرس‌زا و گفت‌وگو درباره فردیت نوجوانان کمک کند

احساس را در زمینه مدیریت سازگاری با رسانه‌های اجتماعی در بین اعضای خانواده تقویت کرده و اعضای خانواده، فناوری‌های جدید را به‌عنوان فرصتی برای افزایش انسجام خانواده، سازگاری، تعامل، برنامه‌ریزی و ارتباطات منعطف، به جای خطری بر عملکرد و روابط مثبت خانواده درک کنند. علاوه بر کارآمدی خانواده، چنین ادراک مثبتی می‌تواند تعاملات مناسب را در بین اعضای خانواده بیشتر ترویج دهد. اگر رسانه‌های اجتماعی به‌عنوان فرصت‌ها و ابزارهای مفید تلقی شوند، می‌توانند شانس بیشتری در جهت ماندگاری‌شان داشته باشند. هنگامی که والدین از توانایی خانواده خود برای

مدیریت تغییرات مرتبط با رسانه‌های اجتماعی در عملکرد و عادات خانواده آگاه باشند (بازتعریف نقش‌ها و مرزها، صمیمیت، تعامل و احترام)، ادراک آن‌ها از رسانه‌های اجتماعی تقویت می‌شود. اگر والدین به فرزندانشان (خصوصاً در سنین نوجوانی) این احساس را بدهند که به حریم خصوصی زندگی آن‌ها

ورود پیدا نمی‌کنند، بیشتر می‌توانند از ظرفیت‌ها و فرصت‌های جدید رسانه‌های اجتماعی در جهت حفظ ارتباط با فرزندانشان کمک بگیرند. والدین باید درباره اینکه چگونه باید از رسانه‌های اجتماعی برای کاهش خطرات استفاده شود و اینکه، رسانه‌های اجتماعی در نهایت می‌توانند باعث تقویت پیوندهای خانوادگی و ترویج و تسهیل

بر خانواده به چه صورت است و تا چه اندازه در مدیریت چالش‌های روزانه خانواده خود برای دستیابی به روابط مهم، سازنده، اجتماعی و ارتباطات مناسب و منعطف، احساس شایستگی و اطمینان می‌کند

وظایف و چالش‌های روزانه می‌تواند این

درک والدین درباره تأثیر رسانه‌های اجتماعی بر نظام خانواده، نقش مهمی در عملکرد آن‌ها ایفا می‌کند.

آموزشی داشته باشند، مهم است. فضاهای مشارکتی با هدف ترویج ارتباطات گسترده‌تر و منعطف‌تر بین والدین و فرزندانشان

و آگاهی انتقادی و مسئولانه فرزندانشان، درک مثبت آن‌ها درباره تأثیر رسانه‌های اجتماعی بر نظام خانواده را تقویت می‌کند. در واقع، دسترسی، مقبولیت و سازگاری رسانه‌های اجتماعی مستلزم بازتعریف قوانین و نقش‌ها، تولید فرایندها و پویایی‌های جدید در نظام خانواده است. والدین اگر بخواهند درک مثبتی درباره استفاده از رسانه‌ها داشته باشند، باید با آن دست‌وپنجه نرم کرده و آن را شخصاً تجربه کنند. اگر به کارگیری رسانه‌های اجتماعی به اندازه کافی مدیریت شود، این فرایندها می‌توانند منجر به فضاها و فرصتهای بیشتری شوند و در آن پویایی رابطه بین والدین و فرزندانشان اتفاق بیفتد و با موفقیت مدیریت شود.

به‌طور کلی، نه تنها تأثیر واقعی رسانه‌های اجتماعی بر نظام خانواده مهم است، بلکه نگرش مثبت والدین به رسانه‌ها و کارآمدی خانواده بسیار مهم‌تر است. آنها احساس می‌کنند که می‌توانند استفاده از رسانه‌های اجتماعی خود و فرزندانشان را بدون آسیب رساندن به روابط خانوادگی مدیریت کنند؛ بنابراین، پرورش و حمایت نگرش مثبت والدین درباره تأثیر بالقوه رسانه‌های اجتماعی بر روابط خانوادگی آنها بسیار ضروری است. همچنین، اعتماد به خانواده‌ها و حمایت و هدایت آن‌ها برای حل مشکلات روزانه و چالش‌ها با توجه به تأثیر رسانه‌های اجتماعی بر نظام خانواده و روابط درون آن خیلی مهم است. اگر والدین کارآمد، آگاه و خوشفکر درباره رسانه‌ها داشته باشیم، رسانه‌ها فرصت و فضایی خواهند بود تا خانواده‌های مدرن، منعطف و موفق داشته باشیم.

تعاملات باشند، گفتمان کنند. همچنین تأکید کنند که رسانه‌های اجتماعی می‌توانند شرایط امن‌تری را برای نوجوانان ایجاد کنند تا استقلال بیشتری از والدین خود کسب کنند.

در واقع، هنگامی که رسانه‌های اجتماعی به شیوه‌ای «مسئولانه و آگاهانه» استفاده شوند، می‌توانند منبع ارزش‌افزوده فرهنگی آموزشی را در روابط خانوادگی نشان دهند و به والدین کمک کنند تا از فضای آموزشی و مشارکتی جدیدی برای تقویت روابطشان با فرزندانشان بهره‌برداری کنند. همچنین، استفاده از رسانه‌های اجتماعی می‌تواند فرصت‌های گفت‌وگویی بازتر بین والدین و فرزندان را افزایش دهد و به آن‌ها اجازه دهد که به زبان و سبک زندگی نوجوانان نزدیک‌تر شوند و افکارشان را به اشتراک بگذارند؛ بنابراین، رسانه‌های اجتماعی، ارتباطات باز و منعطف بین اعضای خانواده و محیط حمایتی خانواده را تقویت می‌کنند تا نوجوانان بزرگ شوند و با وظایف تکاملی خود و رویدادهای استرس‌زای بعدی به‌صورت بهتری روبه‌رو شوند و نتایج مثبت‌تری کسب کنند. بر این اساس، برداشت‌های مثبت والدین درباره تأثیر رسانه‌های اجتماعی بر تعاملات اجتماعی و روابط درون خانواده‌شان می‌تواند در تقویت عملکرد خوب خانواده نقش داشته باشد. همچنین کارآمدی خانواده، نقش مهمی در مدیریت وظایف زندگی و رویارویی با چالش‌های روزمره دارد.

استفاده از رسانه‌های اجتماعی، پیامدها و خطرات احتمالی نیز دارد. می‌توان این مهم را با کسب اطلاعات کافی و مذاکره درباره تغییرات ناشی از این رسانه‌ها از نظر ارتباطات خانوادگی، عادات، تعاملات و احترام بین والدین مدیریت کرد. اینکه رسانه‌های اجتماعی می‌توانند به‌طور مثبت و عملکردی در میان والدین مدرن استفاده شوند و به آن‌ها راه‌های مختلفی را نشان دهند که در آن رسانه‌های اجتماعی می‌توانند بازنمایی

سبزه
روزگار

سرگذشت‌نامه مستند

سردار شهید علی رضا نوری

پژوهش و نگارش: گل‌علی بابایی

خانواده محوری در زندگی شهدا

کتاب صبح روز نهم آشنایی اجمالی با سردار شهید علیرضانوری

هاله حسینی اکبر نژاد

عضو هیأت علمی دانشگاه بین المللی امام خمینی (ره)

سپس قائم مقام فرماندهی لشکر ۲۷ محمد رسول الله (ص) انتخاب و در بهمن همان سال به درجه رفیع شهادت نائل شد.

رابطه با همسر و خانواده

– رابطه والدین شهید: رفتار توأم با احترام و محبت و کرامت والدین شهید بسیار شاخص و ویژه است. پدر ایشان با اسم «عزیزالسادات» مادرشان را خطاب می کردند، در حالی که نامشان «سیده زهرا» بوده است.

– احترام به والدین: رفتار توأم با محبت و احترام ایشان با والدین، خصوصاً با مادرشان زبازد و ویژه بوده است، به گونه ای که در هر دیدار دست او را می بوسیدند.

اهتمام در به دست آوردن دل همسر و جلب محبت و

رضایت وی: شهید علیرضا نوری به رغم حضور فیزیکی کم و محدود در خانواده به دلیل مشغله زیاد در دوران قبل از انقلاب و تحصیل و اشتغال هم زمان و نیز پذیرش

شهید علیرضانوری در مهر ۱۳۳۱ در شهر ساری در یک خانواده مذهبی متولد شد. در سال ۱۳۵۵ با خانم منیژه عرب پوریان ازدواج کرد. البته داستان آشنایی و ازدواج ایشان با توجه به وجود برخی تضادهای عقیدتی، بسیار درس آموز و جذاب است. وی در جریان پیروزی انقلاب اسلامی حضوری فعال داشت که منجر به بازداشت او هم شد. اولین فرزند ایشان در سال ۱۳۵۷ متولد شد. او هم زمان با ولادت فرزندش متصدی مسئولیت کمیته انقلاب اسلامی راه آهن شد. در سال ۱۳۵۹ و هم زمان با شروع جنگ تحمیلی، فرزند دوم و در سال ۱۳۶۱ فرزند سوم ایشان به دنیا آمدند. وی در سال ۱۳۶۲ با مجروحیت سنگین و قطع یک دست از مچ، جانباز شد. در دوران دفاع مقدس مسئولیت های زیادی از جمله معاونت عملیات های متعدد و فرماندهی لشکر را برعهده داشت. در سال ۱۳۶۵ ابتدا به عنوان مسئول ستاد و

پیدا کنی» (همان: ۱۹۷).

- تبیین مفهوم وسیعی از خانه داری که ملازم با محدود نکردن همسر صرفاً به امور خانه و مسئولیت‌های خانوادگی بود. اوج این نگاه شهید، در زندگی همسر ایشان در ایامی که در اندیمشک در شهرک نظامی سکونت داشتند، به ثمر نشست، به گونه‌ای که ایشان نه فقط امور خانواده خود، بلکه امور مختلف خانواده‌های زیادی از رزمندگان و شهدا را بر عهده گرفتند و در زمینه پشتیبانی جبهه و جنگ نیز فعالیت جدی و مستمر داشتند (گوشه‌هایی از این دوران در فیلم سینمایی «ویلایی‌ها» که برگرفته از زندگی همسر سردار شهید علیرضا نوری است، به خوبی به تصویر کشیده شده است).

- ابراز محبت کلامی و تصریح به دوست داشتن همسر و فرزندان: به‌طور شفاهی در دیدارها و به‌صورت مکتوب در نامه‌های متعدد.

- قدرانی شهید از همسر در زمینه فرزندآوری و تربیت و مراقبت از آن‌ها: در نامه‌های متعدد شهید به همسرش، ابراز محبت و تشکر خاضعانه و خالصانه از او به‌خاطر قبول مسئولیت بیشتر در امور خانه و خانواده و فرزندان مورد تأکید و توجه است.

«طوبی خانم سلام؛ ...هر لحظه از زندگی ام احساس نیاز بیشتری به تو می‌کنم، ولی با خودم مبارزه می‌کنم که دوست داشتن تو در من حالتی به وجود نیاورد که مرا از مسیر و هدفم دور نماید. تو همیشه برای حضورم در جبهه مشوقم بودی... از خدا می‌خواهم به تو عزت بدهد و در زندگی یاری ات کند تا در حق فرزندانمان

مسئولیت‌های بسیار مهم در دوران خطیر دفاع مقدس، همواره برای دلگرمی دادن به همسرشان به انحای مختلف می‌کوشیدند، از جمله خاطره همسرشان درباره آماده کردن ناهار توسط شهید نوری با وجود امکانات بسیار محدود در خانه برای ایشان بسیار شیرین بود، تاجایی که او از آن غذا به‌عنوان خوشمزه‌ترین غذای زندگی‌اش یاد می‌کند.

«وارد خانه شدم. هم گرسنه بودم و هم خسته. دیدم علیرضا کته و کباب تابه‌ای درست کرده است. او سفره را پهن کرد و شام را آورد. کنار هم غذا را با نوشابه خوردیم. آن غذا خوشمزه‌ترین غذایی بود که در تمام عمرم خورده بودم. هنوز هم مزه‌اش زیر زبانم است. بعد از غذا علیرضا گفت که برای پختن غذا، نان خیس با پیاز رنده‌شده و اندک گوشتی را که در یخچال داشتیم، مخلوط و در ماهیتابه سرخ کرده بود» (صبح روز نهم: ۹۳).

- زمینه‌سازی برای رشد سیاسی-اجتماعی همسر: شهید هم‌گام با فضای پیروزی انقلاب و تحولات سیاسی، همسرش را از طریق مطالعه کتب و اعلامیه‌ها کم‌کم با فضای سیاسی و اجتماعی جدید آشنا کرد. حتی به‌واسطه پذیرش مسئولیت نظامی به آموزش نظامی او در منزل هم اقدام کرد و آموزش کار با سلاح و تمرین در میدان تیر از جمله فعالیت‌ها در این عرصه بود.

«جدی‌ترین سفارش علیرضا، مطالعه کتاب و علم آموزی بود. به من می‌گفت: «کتاب زیاد بخوان! انسان هر چه میدانند، از همین کتاب است. فردا فرزندانمان بزرگ میشوند و در ذهنشان سؤالهای علمی و دینی زیادی به وجود می‌آید. با مطالعه کتاب، جواب سؤالها را می‌دانی یا میتوانی

احساس کرامت نفس همسر در شروع زندگی برای همراهی با شهید ستودنی است، به‌گونه‌ای که حتی همسرشان را از گرفتن مساعده از محل کار یا کمک مالی از اقوام نهی می‌کردند

آن گونه‌هکه تاکنون محبت کرده‌ای، محبت نمایی و در تعلیم آنها برای درک مفاهیم قرآنی تلاش کنی» (همان: ۲۵۴).

فرزندآوری و فرزندپروری

ولادت و پرورش در یک خانواده پرجمعیت: شهید

علیرضا نوری در یک خانواده هشت نفره متولد شده بود. مناسبات خواهرها و برادرها در این خانواده قابل تأمل است، از جمله مسئولیت‌پذیری و مشارکت جمعی در انجام مناسک دینی مانند حضور در مسجد و اقامه نماز جماعت، برگزاری روضه‌های خانگی مستمر در ماه محرم و ایام فاطمیه و... .

«عمو عادت داشت به محض گفتن اذان صبح، همه اهل خانه را بیدار کند. بعد هم صبحانه می‌خوردند. خوش به حال علیرضا و خواهران و برادران او که عموی ما با اخلاقش، نماز و دیگر فرائض را در آنها نهادینه کرد، طوریکه فرزندان او همگی در مراسم سوگواری محرم و صفر و روضه ایام فاطمیه (س) مثل یک پیشخدمت پای کار بودند. همه به تشویق پدرشان در کلاسهای قرآن شرکت میکردند» (همان: ۲۰).

فرزندآوری،

اولویت شهید و

همسرش: تولد

و پرورش سه

فرزند (دو پسر و

یک دختر) در خانواده

شهید، دلالت بر اهمیت

موضوع دارد و خاطرات

متعدد همسر و فرزندان از انواع

بازی‌ها و سرگرمی‌های کودکانه با شهید

بازگو شده است، حتی خاطره آخرین

تجربه موفق و دشوار زندگی به‌عنوان همسر جانباز

و همسر شهید: با توجه به اینکه ایشان قبل از شهادت، چند مرتبه به طرز شدیدی در جبهه مجروح شدند و در نهایت، یک دستشان قطع شد، چگونگی مواجهه همسرشان با این وقایع در اوج ناراحتی و غم و در شرایط بسیار خاص مانند بارداری، به‌دور از جزع و فزع و توأم با حس اقتدار و افتخار بوده است، به‌طوری‌که بارها سبب دلگرمی و تقویت روحیه شهید شده بودند. تجربه زندگی ایشان، چه به‌عنوان همسر جانباز و چه به‌عنوان همسر شهید، در خور تأمل است.

«وارد اتاق شدم. علیرضا روی تخت دراز کشیده بود، با پاهای گچ گرفته و سر و روی مجروح. اشک در چشمان او جمع شده بود. من هم بغض کرده بودم. لازم بود فضا را عوض کنم. گفت:

«گریه من، اشک شوق است. دارم به خاطر داشتن چنین شیرزنی اشک شوق می‌ریزم و خدا را شکر می‌کنم». از اتاق بیرون آمدم و به دیوار راهرو تکیه دادم. همانجا نشستم روی زمین و از حال رفتم. آن موقع من پنج ماهه باردار بودم» (همان: ۱۶۶).

دیدار شهید با خانواده، ملازم با همین بازی با فرزندان و صرف یک صبحانه دسته‌جمعی بوده است.

«آفتاب کاملاً سر زده بود و من سفره صبحانه را پهن کرده بودم. یک کاسه آش رشته در یخچال داشتم. آن را آوردم. مقداری هم پنیر و خیار و گوجه فرنگی آوردم. نیمرو هم درست کردم. علیرضا گفت: «چه خبر است؟»

گفتم: «دوست دارم این صبحانه را همه باهم دور یک سفره از همه‌چیز که در خانه داریم، بخوریم». بچه‌ها را از خواب بیدار کردم. وحید را فرستادم از همسایه دوربین عکاسی‌شان را بگیرد. صبحانه را با خنده و شوخی و نشاط دور هم خوردیم. کلی عکس یادگاری گرفتیم.

بچه‌ها را یکی یکی در آغوش گرفت و بوسید. او را از زیر قرآن رد کردم و سوار ماشین شد» (همان: ۲۹۷).

با شروع زندگی مشترک، همسرشان به شکل عقلی و قلبی مجاب به التزام عملی به رعایت حجاب می‌شود.

– نشاط حاکم بر فضا و روابط خانوادگی شهید: از جمله اقدامات مؤثر ایشان، تهیه هدایای بدون مناسبت برای اعضای خانواده، خصوصاً همسرشان بوده است که با گذشت چند دهه هنوز یاد و خاطره آن در قلب و ذهن همسرشان باقی مانده است یا خاطرات تهیه غذایی ساده توسط شهید و صرف آن در پارک و سپری کردن اوقات توأم با شادی در کنار خانواده.

– خاطرات متعددی از بازی شهید و سپری کردن اوقات اندک استراحت ایشان در خانه با فرزندان نقل شده است که همگی دلالت بر سیره عملی ایشان دارند.

«بچه‌ها عاشق علیرضا بودند و علیرضا هم دیوانه وار آنها را دوست داشت. با اینکه هیچوقت خانه نبود، ولی هیچوقت بچه‌ها با او غریبی نمی‌کردند. به محض اینکه می‌آمد، از سر و کولش بالا می‌رفتند. او همیشه حوصله بچه‌ها را داشت. با آنها بازی و شوخی می‌کرد. آنها را غش غش می‌خندانند» (همان: ۲۴۰).

– تکریم فرزند دختر:

شهید هنگام تولد فرزند سومشان که دختر بود، ابراز خوشحالی و شکرگزاری ویژه‌ای داشتند.

«علیرضا وقتی در بیمارستان متوجه شد، فرزندش دختر است، شروع کرد به تکبیر گفتن. حتی در همان وسط راهروی بیمارستان، دو رکعت نماز شکر به جای آورد» (همان: ۱۹۵).

– ساده‌زیستی و قناعت

– مراسم عقد و عروسی شهید علیرضا نوری به رغم اینکه هم خانواده شهید و خصوصاً خانواده همسرشان به لحاظ مالی در موقعیت خوبی قرار داشتند، بسیار ساده و بی‌تکلف برگزار شده بود.

– نشاط و تفریح

– مراسم عقد فقط با حضور برخی از اقوام درجه یک زوجین در دفترخانه برگزار شد. سپس یک مهمانی در منزل پدر همسر شهید گرفتند و با یک شام ۱۳ نفره

– حاکم بودن فضای نشاط در خانواده و خانه پدری

شهید در دوران کودکی و نوجوانی به نقل از دوستان شهید و اقوام نزدیک: بچه‌ها و از جمله شهید در منزل برای انجام فرایضی مانند اقامه نماز صبح و سپس صرف

نکته جالب توجه،

مقاومت همسر در ابتدا و آرامش و خستگی ناپذیری شهید در مقابل اوست که در نهایت، همسرش را نه فقط ملتزم، بلکه مبلغ حجاب و عفاف می‌کند.

- حساسیت بالای شهید در مقوله حجاب و عفاف که با توجه به عدم تقیّد جدی همسر ایشان قبل از ازدواج، بسیار مورد اهتمام ایشان بوده است، به گونه‌ای که با شروع زندگی مشترک، همسرشان به شکل عقلی و قلبی مجاب به التزام عملی به رعایت حجاب می‌شود. البته گوشه‌ای از شیوه تربیتی شهید برای تحقق این مهم، محبت و صبر و آرامش و تلاش همه‌جانبه است که در قسمت امر به معروف بیان شده است.

- بی تفاوت نبودن به مقوله حجاب و عفاف و غیرت دینی: تذکر به افراد برای رعایت عفاف، چه در نگاه و چه در پوشش، در دوران قبل از پیروزی انقلاب اسلامی که با توجه به جوّ حاکم در آن وقت، حرکتی مخالف مسیر عموم جامعه تلقی می‌شده است.

در یکی از رستوران‌های تهران به‌عنوان مراسم عروسی، زندگی مشترک خود را شروع کردند.

- جهیزیه و اسباب منزل هم مختصر و با مشارکت خانواده همسر و خود شهید گردآوری شده بود. منازلی که این زوج در آن سکونت داشتند، اغلب فاقد امکانات اولیه مانند حمام و آشپزخانه بود. حتی زمانی که شهید امکان اجاره منزل بهتر را داشت، به خاطر اینکه عهده‌دار مسئولیتی در نظام اسلامی بود، خود را ملزم به زندگی در سطح قشر ضعیف جامعه می‌دانست.

- احساس کرامت نفس همسر در شروع زندگی برای همراهی با شهید ستودنی است، به گونه‌ای که حتی همسرشان را از گرفتن مساعده از محل کار یا کمک مالی از اقوام نهی می‌کردند، با اینکه نیاز بسیار شدیدی به آن‌ها احساس می‌شد.

«یکی از شب‌ها برای پیگیری کارها، ناچار به منزل ایشان رفتم. برایم بسیار عجیب بود که چرا فرمانده و مدیری مثل آقای نوری با آنهمه نفوذش در راه‌آهن، در چنین خانه محقر و کوچکی زندگی می‌کند؟ با یک اتاق در بالا، یک اتاق در پایین و در انتهای کوچه بن بست، بدون آشپزخانه و حمام و با درب‌های چوبی قدیمی و پوسیده» (همان: ۱۹۱).

- حجاب و عفاف و آراستگی

- حاکم بودن فضای عفاف در خانواده: در منزل پدری شهید نوری، مناسبات عملی برای رعایت حجاب و عفاف قابل توجه بود، از جمله جدا بودن سفره زنان و مردان در مهمانی‌ها و...

بانوان موفق دانشگاه رایشتربشناسیم

دکتر نوشین بیگدلی

تا چه حد خودتان را فردی موفق می‌دانید؟

موفقیت را اگر به معنای رضایت درونی از آنچه می‌توانستید انجام دهید و آنچه انجام داده‌اید، در نظر بگیریم، به نظر من موفق بوده‌ام. واقعیت این است که اگر زمانی به عقب برگردم و دوباره زندگی کنم، دوست دارم همین‌گونه که زیسته‌ام، زندگی کنم. البته ظرفیت انسان‌ها بسیار زیاد است و در کنارش محدودیت‌هایی داریم. اگر در چارچوب واقعیت‌ها بهترین خودمان باشیم، به نظر من انسان موفق هستیم

چه موانع و محدودیت‌هایی به واسطه زن بودن در مسیر رشد و پیشرفت فردی و اجتماعی و... متوجه شما بوده است؟

من هیچ‌وقت محدودیتی به‌عنوان یک زن احساس نکرده‌ام، اما مادر بودن اولویت‌های یک زن را عوض می‌کند. برای

لطفاً به‌طور مختصر خودتان را معرفی بفرمایید و از کارنامه علمی و وضعیت خانوادگی‌تان برایمان بگویید.

سلام و عرض ادب؛ نوشین بیگدلی هستم، استاد رشته مهندسی برق کنترل دانشگاه بین‌المللی امام خمینی (ره)، متأهل و دارای دو فرزند پسر. بنده نخستین دانش‌آموخته دکتری در رشته مهندسی برق کنترل دانشگاه صنعتی شریف هستم و دو سه سالی است که به‌عنوان یکی از دانشمندان دو درصد برتر جهان در حوزه فناوری ارتباطات و اطلاعات معرفی شده‌ام. همچنین، نزدیک به دو سال است که به‌عنوان رئیس دانشکده فنی و مهندسی انجام وظیفه می‌کنم. به‌تازگی هم مسئولیت مدیریت اندیشکده حکمرانی و قانون‌گذاری استان قزوین از سوی مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی به بنده سپرده شده است.

من به خصوص تازمانی که فرزندانم کوچک تر بودند، اولویت اول خانواده بود؛ به همین دلیل سال ها جز فعالیت های پژوهشی، مسئولیت های اجرایی و حتی سفرهای علمی را نپذیرفتم و انجام ندادم. شاید بخشی از این قضیه به روحیه کمال گرایی بنده هم برمی گردد که دوست دارم کار و مسئولیتم را تا حد ممکن به نحو شایسته انجام دهم و در مادری و همسری هم همین دیدگاه را دارم. در پذیرش مسئولیت دانشکده هم همین مورد را خدمت ریاست محترم دانشگاه عرض کردم که برای من خانواده اولویت است و ایشان هم با وسعت نظری که داشتند، موافقت کردند و الحمدلله تا امروز توانسته ام این دو وظیفه را با هم به انجام برسانم.

هجمه های فرهنگی در این سال ها به دنبال افزایش آزادی زنان ما نبوده، بلکه در پی تنزل جایگاه زنان از صاحبخانه به کالای دکوری قابل تعویضی بوده که قیمتی هم ندارد و این یک فاجعه است

زن موفق از دید شما چه معیارهایی دارد؟

موفقیت هر انسان در اخلاق، تعادل و تعالی است و به جنسیت هم ارتباطی ندارد. هر انسانی که به طور متعادل و براساس اخلاق، معنویت و فطرت انسانی در مدار تعالی حرکت کند، موفق است. این مسیر تعالی زمانی در حوزه

دانش و فناوری است، زمانی در حوزه خدمت رسانی به اجتماع است و زمانی در خدمت به خانواده. موفقیت برای یک زن در جهان امروزی آن است که تعادل همراه با تعالی و معنویت را در جنبه های مختلف زندگی خود حفظ کند و با خویشتن خود در صلح و آرامش باشد.

چالش های شما در نتیجه اشتغال و حضور اجتماعی رسمی و نیز راهکارهایتان برای برون رفت از آن ها چه بوده است؟

نسل مانسلی است که گذارهای اجتماعی متفاوتی را تجربه

کرده است. زمانی بود که ادامه تحصیل برای دختران در رشته های مهندسی جای سؤال و تردید بود. من هم دوره مریم میرزاخانی و رویا بهشتی بودم. دختران در آن زمان برای اثبات توانایی خود برای حضور در رشته های فنی تلاش زیادی می کردند. در برخی رشته ها، یک دختر بود و چند ده پسر و در بسیاری از این رشته ها، دختران رتبه های اول تا سوم را داشتند. بعد در دوران دکتری همین ترندها تکرار شد. استادان در آن زمان درباره توانمندی خانم ها برای اتمام تحصیلاتشان مطمئن نبودند و استاد خانم هم به ندرت داشتیم، اما خوشبختانه این تابو هم شکست. البته در عرصه های مدیریتی هنوز در جامعه این مهم به طور کامل جانيفتاده و سوءگیری های جنسیتی را هنوز هم در برخی جلسات و از سوی برخی افراد می بینیم، اما خانم های ما بسیار توانمند هستند و ان شاءالله این توانمندی را در عمل اثبات خواهند کرد. البته در دانشگاه ما، هم ریاست محترم دانشگاه و هم بسیاری از همکاران، در این زمینه همراه و مثبت نگرند الحمدلله. جنبه دیگر قضیه، حمایت خانوادگی است. خوشبختانه در سال های اخیر بسیاری از خانواده ها به این بلوغ رسیده اند که فعالیت خانم ها در جامعه مانعی برای انسجام خانواده نیست. خیلی از خانواده ها در این عرصه با خانم ها همراه هستند، اما درباره فرهنگ سازی همکاری در خانواده ها و رشد متوازن خانواده هنوز باید کارهای زیادی انجام شود.

لطفاً دیدگاه خود را در باره وضعیت زنان ایران در مقایسه با دیگر مناطق جهان بفرمایید؟

زنان در ایران به طور سنتی و از قدیم دارای حرمت و جایگاه خاصی هستند. به قولی زنان در کشور ما صاحبخانه اند و مادران همیشه نماد پاکی و تقدس بوده اند و ناموس خانواده. این جایگاه را زنان در هیچ کجای دنیا ندارند. برعکس تصور عامه، هویت خانواده ایرانی به مادر خانواده بوده و فرهنگ اصیل ما نسل به نسل توسط مادران حفظ

شده است. اشک مادر، رضایت و دعای مادر در خانواده‌های ما جایگاه رفیعی داشته و دارد. داستانی هست از پوریای ولی که دلالت بر همین موضوع دارد. در دوران گذار فعلی، اگر رشد اجتماعی زنان ما با حفظ حیا و حجاب و عفت توأم شود، هم جایگاه زنان و هم رویکرد جامعه ما متعالی‌تر خواهد شد. متأسفانه هجده‌های فرهنگی در این سال‌ها به دنبال افزایش آزادی زنان ما نبوده، بلکه در پی تنزل جایگاه زنان از صاحبخانه به کالای دکوری قابل تعویضی بوده که قیمتی هم ندارد و این یک فاجعه است که امیدوارم اتفاق نیفتد.

مهم‌ترین مسئله و چالش دختران امروز چیست؟ چه عواملی باعث ایجاد بحران در آنان شده است؟ (البته اگر قائل به وجود بحران هستید!)

من جامعه‌شناس نیستم، لذا نمی‌توانم راجع به بود یا نبود بحران نظر کارشناسی بدهم، اما آنچه که می‌بینم، یک سردرگمی فرهنگی است که به دلیل درست هدایت نشدن جوانان در دوران گذار در جامعه ما رخ داده است. بخشی از مسائل جوان امروزی مربوط به مسائل اقتصادی و اشتغال و... است، برخی نیز ناشی از رویکرد اجتماعی و فرهنگی کشور. بعضی از مادران در این دوران الگوی مناسبی برای تطبیق با فضای امروزی جامعه پیدا نمی‌کنند، لذا نسل بعد از خود را آزاد گذاشته‌اند تا الگوشان را خودشان پیدا کنند. در این دوران باید الگوی خانواده ایرانی بازآفرینی

شود. باید امید و حس حرکت در نسل جوان دمیده شود. البته تنوع سلیقه‌ها هم باید در چارچوب قانون، شرع و عرف لحاظ شود.

فکر می‌کنید چگونه و با چه ابزار و زبانی می‌توان جایگاه واقعی زنان ایرانی را به دختران و نسل جوان نشان داد؟

ببینید در جوامع غربی برنامه‌های فراوانی برای الگوسازی برای نسل جدید، به خصوص

در کشورهای در حال توسعه وجود دارد؛ دختر شایسته انتخاب می‌کنند و چهره‌های سرشناس (سلب‌بریتی) پرورش می‌دهند، اما در کشور ما هیچ برنامه مدونی برای این کار نیست. گاهی حرکت‌هایی صورت می‌گیرد، اما چون معیارها اصیل نیست، نتیجه نمی‌دهد. ما افراد موفق و مؤثری داریم که درست معرفی نمی‌شوند یا اگر معرفی می‌شوند، از منظری است که مخاطب‌های خاص دارد و به اصطلاح قشر خاکستری جامعه را جذب نمی‌کند. علت این قضیه آن است که همواره از یک دریچه خاص به مسائل نگاه می‌کنیم. اگر چشم‌اندازها را عوض کنیم و از دریچه جامعه مخاطب به زن ایرانی بنگریم، می‌توانیم زن ایرانی متعادل و متعالی را از منظری به جوانان و جهانیان معرفی کنیم که در جایگاه واقعی خویش باشد.

اهداف و برنامه‌های جناب عالی برای ارتقای فکری، فرهنگی، اجتماعی و خانوادگی بانوان شاغل در دستگاه زیرمجموعه خودتان چیست؟

اهداف و برنامه‌ها باید در حوزه وظایف و اختیارات باشند. در زمینه کلان مسائل بانوان شاغل، به خصوص در حوزه مسائل تقنینی، نشست‌های تخصصی و رویدادهایی را در اندیشکده حکمرانی در دست اقدام داریم که ان‌شاءالله به موقع اطلاع‌رسانی خواهد شد. در دانشکده فنی هم تلاش بر این است که زمینه بروز توانمندی‌های همه همکاران، به خصوص بانوان فراهم شود ان‌شاءالله. همچنین، دانشکده

فنی همکاری نزدیکی با امور بانوان دانشگاه و مشاور پرتلاش و خوش فکر امور بانوان دانشگاه سرکار خانم دکتر انصاری به منظور برنامه‌ریزی و اجرای برنامه‌های مختص بانوان را دارد.

در پایان هم از دست‌اندر کاران نشریه به خاطر فرصتی که در اختیار بنده قرار دادند، سپاسگزاری می‌کنم.

موفقیت برای یک زن در جهان امروزی آن است که تعادل همراه با تعالی و معنویت را در جنبه‌های مختلف زندگی خود حفظ کند و با خویشتن خود در صلح و آرامش باشد.

نگاهی به جنبه‌های شخصیتی و زندگی فردی، اجتماعی و خانوادگی حضرت زهرا (س)

طیبه سیفی

عضو هیأت علمی دانشگاه شهید بهشتی

در این الگو، زن باید در کنار رشد معنوی و شخصیتی، در خانه نقش آفرینی کند و در اجتماع حضوری مؤثر داشته باشد.

در کانون خانواده، فاطمه (س) اوج حضور خود را در همراهی با همسر و ایفای نقش مادری در تربیت فرزندان نشان می‌دهد. او

در کسوت دختری برای پدر، امّ ابی‌هاست و در همسری چنان است که امیرالمؤمنین درباره‌اش می‌فرماید: «بهترین باور برای عبادت و بندگی خداست و در مادری، فرزندان چون حسنین و زینبین را تربیت می‌کند.»

در سیره اجتماعی تعامل و رفتار وی با همسایگان، گره‌گشایی از کار مردم، دفاع از ولی و امام زمان خویش نشان می‌دهد که فاطمه (س) خود را محدود در خانواده نمی‌کند، بلکه آنجا که زمانه اقتضا می‌کند، با حضور فعال و عالمانه‌اش به دنبال تبیین گفتمان حق در جامعه است و غافل از نقش مادری خود نیست. این نیست مگر کمال وجودی یک انسان در سطح فردی. تازمانی که تقوا در شخصیت انسان به کمال نرسد، درک مسئولیت و تشخیص تکلیف و وظیفه نیز دشوار خواهد بود؛ بنابراین، انسان‌ها و خاصه زنان باید نخست در مسیر تربیت و تهذیب نفس قدم بردارند تا بتوانند بارعایت تقوا میان نقش خانوادگی و اجتماعی خود توازن و تعادل برقرار کنند و این یعنی تجسم واقعی الگوی سوم.

کلام آخر اینکه، مبنای توحیدی اسلام حضرت زهرا (س) را به‌عنوان الگویی در اختیار جهان اسلام قرار داده که در همه ابعاد زندگی خویش الگوی همه انسان‌هاست؛ لذا شخصیتی فرارجنسیتی است که نه تنها الگوی همه زنان، بلکه همه مؤمنان و انسان‌های عالم است؛ الگویی فرازمانی و فرامکانی که منحصر به عصر و زمان یا مکان و بُعد جغرافیایی خاصی نیست و شامل همه انسان‌ها در همه زمان‌ها و همه مکان‌هاست.

دختران و زنان امروز در جامعه مدرن و در ازدحام زندگی ماشینی و در اوج هجوم‌ها و جنگ ترکیبی دشمنان قسم‌خورده برای پیدا کردن مسیر درست و صراط مستقیم و رشد و تعالی در همه ابعاد شخصیتی نیازمند الگو هستند، به‌ویژه که جنگ ترکیبی دشمن هویت اسلامی - ایرانی جوانان را مورد حمله قرار داده است و جوان امروز از بحران هویت رنج می‌برد؛ نه زن شرقی در حاشیه قرار گرفته الگوی مناسبی برای هویت‌یابی پیش‌روی او قرار می‌دهد و نه زن غربی که جنسیتش بر انسانیتش تقدم دارد، نسخه نجاتی برای اوست. جوان امروز به الگوی سومی نیاز دارد؛ الگویی که کارکرد داشته و تنظیم‌کننده رفتار وی باشد؛ الگویی که بر مبنای توحیدمحوری که اساس فطرت بشر است، باشد. قرآن و سیره اهل بیت (علیهم‌السلام)، حضرت زهرا (س) را نمونه عینی در مبنای نگاه و نگرش توحیدی معرفی می‌کند، اما به‌راستی این الگو تا چه حد در میان نسل جوان شناخته شده است و نسل جوان تا چه حد خود را به آن نزدیک می‌بیند؟

نگاهی به جنبه‌های شخصیتی و زندگی فردی، اجتماعی و خانوادگی حضرت (س)، بهترین الگو را در اختیار زنان مسلمان ما قرار می‌دهد. در این الگو، زن باید در کنار رشد معنوی و شخصیتی، در خانه نقش آفرینی کند و در اجتماع حضوری مؤثر داشته باشد. برجسته‌ترین بُعد فردی شخصیت حضرت زهرا (س)، انس ایشان با خداوند است که ظهور و تجلی آن در نماز حضرت (س) نمود دارد؛ شاخصه‌ای که می‌تواند پیش چشم هر زن و حتی هر انسانی باشد. ایثار، بخشش، علم و بصیرت به زمان، عفت و حیا، ولایت‌پذیری از جمله ویژگی‌های حضرت (س) است که گذر تاریخ آن‌ها را کهنه نمی‌سازد و نشان‌دهنده کمال وجودی انسان در فضایل اخلاقی هستند.

مشارکت اجتماعی بانوان؛ آری یا خیر!

گزاره مناظره: «مشارکت اجتماعی بانوان، تهدیدی برای
تحکیم بنیان خانواده است.»

طرفین مناظره

تیم موافق/ بانوان پیشرو: (دانشگاه بین‌المللی امام خمینی (ره))

تیم مخالف/ شهید آسمیه: (دانشگاه آزاد اسلامی)

شش دقیقه تیم موافق

مشارکت اجتماعی بانوان می تواند برای کسب درآمد باشد. طبق فرمایشات رهبری این مشارکت می تواند پنج حالت داشته باشد: ۱. تحصیلات؛ ۲. اشتغال؛ ۳. فعالیت های سیاسی؛ ۴. فعالیت های جهادی و ۵. حوزه ورزشی که نظر رهبری درباره هر یک از این ها با توجه به شرایط متفاوت است.

به نظر واژه کلیدی این گزاره، «تهدید» است. تهدید می تواند وضعیتی باشد که ارزش های حیاتی فرد و جامعه در کشور را به خطر بیندازد.

مشارکت اجتماعی بانوان و تحکیم خانواده سه حالت دارد: ۱. باعث تهدید باشد؛ ۲. خنثی باشد و ۳. فرصت هایی را ایجاد کند.

البته منظور ما از تهدید این نیست که الزاماً آسیب زا باشد؛ چون در این صورت ما هم مخالفیم و معتقدیم که حداقل در دوران انقلاب اسلامی حضور زنان در جامعه فواید بسیار و آثار مثبتی داشته است. منظور ما تهدیدهای بالقوه یا تهدیدهایی هستند که از رفتارها و حضورهایی که زن در جامعه غربی داشته و از آن ها پیروی شده، نشأت گرفته اند.

تحکیم بنیان خانواده عاملی است که باعث حفظ و تداوم موجودیت خانواده می شود. وقتی زن در اجتماع فعالیت و مشارکت داشته باشد، به تبع آن، انتظاراتی از وی در اجتماع شکل می گیرد؛ اینکه زن در جامعه و بیرون از خانواده باید چه رفتارهایی از خودش بروز بدهد و چه وظایف حقوقی را داشته باشد.

عواملی هستند که ناخواسته روی رفتارهای زنان تأثیر می گذارند؛ مثلاً، رفتارهایی که مدیر آن فرد می تواند داشته باشد، ساعت کاری، رفتارهای همکاران و... این انتظارات گاهی در خلاف جهت منافع خانوادگی فرد است؛ یا مثلاً، آگهی هایی مثل: به یک همکار خانم با روابط عمومی بالا نیاز مندیم، به یک همکار خانم با ظاهر آراسته نیاز مندیم و... که این ها قاعدتاً با تحکیم بنیان خانواده در تضاد هستند، گاه ممکن است فرد در جامعه نقش هایی را بپذیرد که با شخصیت او سازگاری نداشته باشد. اینجاست که تضاد نقش ها به وجود می آید.

حال چند سؤال از گروه مقابل می پرسیم:

در اسلام در نظر گرفتن مرزهای اخلاقی و اعتقادی در جامعه برای حضور زنان اهمیت دارد، باید ببینیم آیا این

مادر است، اما شغلی که شما بیرون دارید، اگر شما نکردید، ده نفر دیگر آنجا ایستاده‌اند و آن کار را انجام خواهند داد؛ بنابراین، اولویت با این کاری است که بدیل ندارد، تعیین با این است.» پس نظر ایشان درباره اشتغال زنان مشروط به دو موضوع است: اول اینکه شغل، مناسب و بی‌ژگی‌های زنانه باشد و دوم اینکه به کار تربیت فرزند لطمه‌ای وارد نکند. درباره کارهای اجرایی و مدیریتی هم نظر ایشان این است که این کارها، کارهای مردانه است و انجام آن‌ها در جامعه ما افتخاری ندارد. ایشان می‌فرمایند: «اگر افتخار کنیم که این تعداد خانم روشنفکر، خانم تحصیلکرده داریم، این خوب است، این جا دارد. اگر بگوییم این مقدار خانم شهادت‌طلب و مجاهدین کار در میدان‌های گوناگون داریم، این خوب است، اما افتخار به اینکه ما این تعداد وزیر زن...» (وقت پایان یافت).

شش دقیقه تیم مخالف

خداوند در آیه اول سوره مبارکه نساء می‌فرماید: «ای مردم، تقوای پروردگارتان را پیشه کنید؛ آن ذاتی که شمارا از یک تن آفرید و از آن همسری برای شما خلق کرد». نظر مفسران در تفسیر این آیه بسیار راه‌گشا است. از نظر مفسران، منظور از یک تن، همان جنس واحد یا ماده واحدی است که برابری زن و مرد را بیان می‌کند و هیچ کدام بر همدیگر برتری ندارند و تنها ملاک برتری تقواست. از طرفی طبق اصل بیستم قانون اساسی در کشور، ما در مسائل حقوقی تفاوتی بین زن و مرد وجود ندارد. در ابتدا ما باید یک تعریف از خانواده، مشارکت اجتماعی و طبقه‌بندی آن‌ها بیان کنیم. سپس به مسئله اصلی بپردازیم. خانواده گروهی است متشکل از افرادی که از طریق سبب، نسب یا رضا با یکدیگر به‌عنوان شوهر، زن، فرزندان، پدر و مادر، خواهر و برادر در ارتباط متقابل هستند و فرهنگ مشترکی را پدید آورده و در واحد خاصی به نام خانواده زندگی می‌کنند. مشارکت اجتماعی چیست؟ به آن دسته از فعالیت‌های ارادی گفته می‌شود که از طریق آن‌ها اعضای یک جامعه

مرزها در همه شرایط برقرار است؟ آیامی توانیم بگوییم که وقتی همه زن‌ها بخواهند در جامعه حضور داشته باشند، الزاماً آن موفقیت‌ها و فرصت‌ها برایشان به‌وجود می‌آیند و آسیبی در پی نخواهند داشت؟ آیا همه مسائل در جامعه برای بانوان قابل پیش‌بینی است؟ آیا اعمال نظر مدیر و نحوه کار، ساعت کاری، نوع پوشش و... غیرقابل چشم‌پوشی است؟ آیا حضور زنان در جامعه به‌سوی دیدگاه‌های فمینیستی و غربی حرکت نکرده است؟ آیا جامعه غربی که مدعی حقوق زنان است و متأسفانه روی کشور و بانوان ما هم تأثیر گذاشته است، پاسخی برای وضعیت خانواده در جامعه غربی دارد؟ شرایط کاری همواره متضمن کرامت انسانی و متناسب با روحیات بانوان است؟

یک مورد از بیانات مقام معظم رهبری را درباره اشتغال بانوان بیان می‌کنیم. ایشان اعتقاد دارند که اشتغال زنان

نباید مزاحم کار تربیت فرزند و خانه‌داری شود و در واقع تربیت فرزند و خانه‌داری بر اشتغال اولویت دارد. ایشان می‌فرمایند: «ما با آن اشتغال و مشارکت کاملاً موافقیم که به این قضیه اصلی ضربه و صدمه نزنند؛ چون این جایگزین ندارد. شما اگر بچه خودتان را در خانه تربیت نکردید یا اگر بچه نیاوردید یا اگر تارهای فوق‌العاده ظریف

عواطف او را که از نخ‌های ابریشم ظریف‌تر است، با سر انگشتان خودتان باز نکردید تا دچار عقده عاطفی نشود، هیچ‌کس دیگر نمی‌تواند این کار را بکند، نه پدرش و نه به طریق او یا دیگران، فقط کار مادر است؛ این کارها کار

زن با حضور فعال و عالمانه‌اش به دنبال تبیین گفتمان حق در جامعه است و غافل از نقش مادری خود نیست. این نیست مگر کمال وجودی یک انسان در سطح فردی. تازمانی که تقوا در شخصیت انسان به کمال نرسد، درک مسئولیت و تشخیص تکلیف و وظیفه نیز دشوار خواهد بود؛

نیازهای اجتماعی توسط زنان محقق می‌شود. نکته مهم اساسی دیگر این است که انسان یک موجود اجتماعی است. این جمله به این معنی است که انسان نیازمند ارتباط با دیگران است و در این ارتباط، مفهوم مشارکت شکل می‌گیرد.

پدیده مشارکت به معنای همکاری با نخستین رفتار اجتماعی‌ای است که از انسان سر می‌زند. حال ورود زنان به حوزه‌ای فراتر از محدوده خانواده و مسئولیت-پذیری در جامعه و انجام فعالیت‌هایی که به صورت فردی قابل تحقق نیست، به منزله ورود به عرصه مشارکت اجتماعی است. در تمام جوامع سطوحی از مشارکت وجود دارد و این مشارکت فارغ از نگاه‌های جنسیتی است و تهدیدی برای خانواده نیست. از طرفی مشارکت اجتماعی زنان یک مفهوم مدرن نیست و پیشینه تاریخی بسیار زیادی دارد. ما مصداق‌ها و الگوهای بسیاری از حضور پررنگ زنان در مشارکت اجتماعی در آیات قرآن کریم و در روایات در ایران قبل از انقلاب، مخصوصاً در دوران مشروطیت و بعد از دوران انقلاب اسلامی داریم که نشان‌دهنده تأیید مشارکت اجتماعی زنان است. مشارکت اجتماعی زنان تأثیر زیادی بر میزان رضایت و کیفیت زندگی و سلامت روان دارد که

در محل امور زندگی خودشان شرکت می‌کنند و به صورت مستقیم یا غیرمستقیم در شکل دادن به حیات اجتماعی خود سهیم هستند. مصداق عملیاتی چنین مشارکتی شرکت در انواع انجمن‌ها، تجمع‌ها، سازمان‌ها و موارد این‌چنینی است.

نکته مهم بعدی دسته‌بندی مشارکت اجتماعی است. ما می‌توانیم مشارکت اجتماعی را از جهاتی مختلف طبقه‌بندی کنیم؛ مثلاً، یک نوع طبقه‌بندی می‌تواند بر مبنای حضور فیزیکی باشد که مشارکت اجتماعی حضوری یا مشارکت اجتماعی مجازی نامیده می‌شود. از یک دیدگاه دیگر، می‌توانیم مشارکت اجتماعی در عرصه‌های فرهنگی، سیاسی، اقتصادی و انواع دیگر را نام ببریم. یک دسته‌بندی دیگر می‌تواند بر اساس میزان انعطاف باشد: مشارکت اجتماعی صلب و سخت یا مشارکت اجتماعی منعطف. اما در یک خانواده به عنوان یک اجتماع و جامعه کوچک حضور فعال زن و مرد هر دو باهم آن را حفظ می‌کند و هر یک موظف‌اند آن نقش‌هایی را که می‌پذیرند، در کنار نقش خودشان در سطح خانواده باهم انجام دهند. بعد به مرحله محله، شهر، استان، کشور و سطح جامعه جهانی می‌رسیم. در همه این سطوح حضور فعال زن و مرد باهم می‌تواند آن جامعه را حفظ کند؛ از طرف دیگر، بسیاری از

مقام معظم رهبری در زمینه

مسائل فمینیستی می‌فرمایند:
«گفتمان غربی در مورد زن اجزای گوناگونی دارد: یکی مردواره کردن زن، یعنی زن را متشبه به مرد قرار دادند. امروزه در جامعه می‌بینیم که زن‌ها کارهای مردانه را بر عهده می‌گیرند. این یک بخش مهم از این گفتمان است.»

اهمّ مقدم بر مهم است. با همین قاعده نهادی مثل خانواده که در اسلام دارای اهمیت است، در نسبت با مشارکت اجتماعی زنان، اگر تهدیدی برای بنیان خانواده محسوب شود، عملاً حفظ آن در درجه اول اهمیت است. گروه مخالف به اصل ۲۰ قانون اساسی اشاره کردند. من به اصل‌های ۲۱ و ۲۸ و ماده‌های ۱۱ و ۱۷ قانون مدنی و ماده ۱۸ قانون حمایت از خانواده اشاره می‌کنم که در

شرایطی خاص زوج می‌تواند از اشتغال و مشارکت اجتماعی زوجه جلوگیری کند؛ به این معنا که این تهدید در قانون اساسی هم در نظر گرفته شده است. یکی از دلالت‌های انتظامی زن این است که بیرون از خانه باشد و مشارکت اجتماعی یک بخش آن است. تهدیدهای بالقوه وجود دارند و به همین دلیل در قانون اساسی این موضوع در نظر گرفته شده است. حضرت آیت‌الله خامنه‌ای زن را عنصر اصلی خانواده می‌دانند، در واقع، او مسئول حفظ خانواده و صیانت از بنیان آن است. مادر محور اساسی خانواده است. همچنین می‌فرمایند که مسئله مادری، مسئله همسری و مسئله خانواده از مسائل بسیار اساسی و حیاتی هستند. خانواده در همه طرح‌ها باید محور باشد؛ یعنی هیچ محور دیگری وجود ندارد یا کم‌اهمیت‌تر است. ایشان می‌فرمایند: «گر شما بزرگ‌ترین متخصص پزشکی باشید، ولی خانه‌داری بلد نباشید، یک نقص بزرگ و یک تهدید خیلی بزرگی برای بنیان خانواده است.»

آمارها نشان‌گر آن است که اشتغال زنان، آن‌ها را برای طلاق یا هرگز از دواج نکردن مستعد می‌کند و طلاق زنان شاغل ۲/۵ درصد بیشتر از زنان خانه‌دار است. از آن جایی که وظایف مادری قابل تقلیل یا اغماض نیست، عدم حضور مادر بر رشد و سلامت جسمانی و روانی فرزندان تأثیر می‌گذارد و غفلت از نیازهای تربیتی آن‌ها از پیامدهای

این فاکتورها هم نقش مهمی در حفظ بنیان خانواده دارد. در واقع، بدون مشارکت زنان، خانواده بی‌معنی می‌شود. مشارکت اجتماعی زنان نه تنها تهدیدی برای بنیان خانواده نیست، بلکه با مدیریت صحیح می‌تواند به فرصتی برای استحکام بنیاد خانواده تبدیل شود. از طرفی، مشارکت اجتماعی زنان با

مدیریت درست می‌تواند منجر به رفاه خانواده شود. در این زمینه شمارا به مقاله دکتر خالد اسماعیل زاده و دکتر فاطمه نیک‌بین با عنوان «مشارکت اجتماعی و تأثیر آن بر رفاه خانواده» ارجاع می‌دهم که به مطالعه موردی در منطقه‌ی شهرداری پرداخته‌اند و به رابطه معناداری بین حضور مشارکت اجتماعی زنان و تأثیری که آن بر رفاه خانواده داشته، دست یافته‌اند. مشارکت اجتماعی لزوماً به معنای کار کارمندی ضابطه‌مند یا فضای صلب و سخت نیست. هر زنی می‌تواند حتی به همراه فرزندان و خانواده خود در حل بسیاری از مسائل اجتماعی گام بردارد، همچنان که در پیشبرد حرکات جریان‌سازی چون پیروزی انقلاب اسلامی، دفاع مقدس و موارد مختلف زنان نقش بسیار ویژه‌ای داشتند؛ برای مثال، زنان در پشت جبهه در آماده‌سازی غذاهای خشک‌وتر و لباس رزمندگان بسیار سهیم بودند. در این باره شما را به مطالعه کتاب تنها گریه کن که درباره زندگی خانم منتظری، مادر شهید محمد معماریان، است، ارجاع می‌دهم. خواهید دید که ایشان با وجود داشتن چهار فرزند در انقلاب و جنگ تحمیلی چقدر اثرگذار بودند.

سه دقیقه اول گروه موافق

در اسلام قاعده تراحم و اهمّ و مهم وجود دارد. اگر بین اهمّ و مهم تراحم پیدا شود، از نظر شرعی، عقلی و نقدی

نامطلوب آن است.

مسئله بعدی سست شدن کانون خانواده آن است که بیشتر توانمندی‌های بچه‌ها نادیده گرفته می‌شوند.

موفقیت‌هایشان در امور خانواده وجود ندارد و می‌توان با مدیریت صحیح بین این دو هماهنگی ایجاد کرد.

سه دقیقه دوم گروه موافق

گروه مقابل پاسخی به سؤال‌هایی که پرسیدیم، ندادند. عرض کردم که حتی اگر آن خانم همه شرایط را در نظر بگیرد و وارد جامعه شود، حتی اگر تقوا و مسائل اخلاقی و فرهنگی را در نظر بگیرد، آیا مسائل غیرقابل پیش‌بینی در جامعه تهدیدی نخواهد داشت؟ آیا همیشه همه موارد را می‌توان برنامه‌ریزی کرد و بعد وارد جامعه شد؟ درباره دیدگاه‌های فمنیستی موجود در جامعه، تعداد دختران مجرد دهه شصت که به خاطر تحصیل و اشتغال از ازدواج و تشکیل خانواده بازماندند، برای این‌ها هم پاسخی دارید؟ مقام معظم رهبری در زمینه مسائل فمنیستی می‌فرماید: «گفتمان غربی در مورد زن اجزای گوناگونی دارد: یکی مردواره کردن زن، یعنی زن را متشبه به مرد قرار دادند. امروزه در جامعه می‌بینیم که زن‌ها کارهای مردانه را بر عهده می‌گیرند. این یک بخش مهم از این گفتمان است. یک بخش دیگر هم زن را وسیله راحتی برای اهتزاز جنسی مرد قرار دادند. آیا کرامت انسانی زن حفظ می‌شود؟ آیا این مسئله قابل انکار است که در بعضی موارد زن مورد سوءاستفاده قرار می‌گیرد؟ این مسئله فمینیسم و این چیزهایی که امروز در دنیا رایج شده، همه در واقع فرآورده‌های آن گفتمان غربی است که در نهایت، کار به اینجا می‌رسد». مقام معظم رهبری جامعه ما را از این مورد استثنا نمی‌کند و این مواردی را که می‌فرمایند، تذکره‌هایی هستند که برای جامعه ما موضوعیت دارند.

ایشان در ادامه می‌فرمایند: «مردواره کردن زن، یعنی به دنبال این بودن که مشاغل گوناگونی را که با ساخت جسمی و عصبی و فکری مرد سازگارتر است، بکشانند به سمت بانوان و زنان و این را هم یک افتخار برای زن و یک امتیاز برای زن قرار بدهند. بانادیده گرفتن هویت زنانه

سه دقیقه اول گروه مخالف

زنان در زمان پیامبر (ص) در جنگ‌ها شرکت می‌کردند و علاوه بر کارهای آب‌رسانی، درمانی و پرستاری، حتی بعضی مواقع به نبرد هم می‌پرداختند؛ مثلاً مشارکت زنان در هجرت (سوره نساء/۹۷)، حضور حضرت زهرا (س) در هجرت و ایراد خطبه‌های سیاسی (بحار الأنوار، ۶۶/۱۹)، شرکت زنان در بیعت‌ها (در صلح حدیبیه در فتح مکه، ممتحن/۱۲). در قرآن کریم داستان حضرت سلیمان (ع) (نمل/۲۳-۴۴) به نگاه مثبت قرآن به جایگاه ملکه صبا و اینکه یک زن می‌تواند در بالاترین موقعیت سیاسی قرار بگیرد، اشاره دارد. بهترین نمونه از بهترین زنان عالم در خطبه فدکیه، حضرت زهرا (سلام الله علیها) است که در جمع مهاجران و انصار در مسجد پیامبر (ص) حاضر می‌شدند و به دفاع از حق و ولایت می‌پرداختند. همین مورد می‌تواند بهترین جواز مشارکت زن مسلمان در مباحث سیاسی و اجتماعی و فرهنگی باشد. نمونه‌های دیگری چون: خطبه حضرت زینب (س) در کاخ یزید، هجرت حضرت معصومه (س)، حتی مشارکت اقتصادی زنان در صدر اسلام مانند حمایت اقتصادی حضرت خدیجه (س) در ماجرای شعب ابی طالب در آن برهه زمانی خاص که باعث نجات و بقای اسلام شد، در دوره معاصر در انقلاب اسلامی هم زنان سهم به‌سزایی در پیروزی انقلاب و حتی دفاع مقدس داشتند و در این زمینه کتاب‌های متعددی مثل دانگارش یافته‌اند، به تازگی یک خانم قهرمان ورزشکار وقتی مدالش را به گردن می‌آویزند، فرزندش در آغوشش است و اعلام می‌کند که: «بهترین مدال من، فرزندم است». پس هیچ تظاهر و تداخلی در زمینه مشارکت اجتماعی زنان و حفظ

مشارکت اجتماعی باید وجود داشته باشد، و گرنه خانواده بی معنی و تربیت فرزندان دچار خلل می شود. در ماجرای کرونا بسیاری از زنان مادا و طلبانه به بیمارستان‌ها مراجعه و با کادر درمان همکاری کردند. آنان در تولید ماسک و لباس پزشکی نقش قابل ملاحظه‌ای داشتند و اتفاقاً مقام معظم رهبری هم به تشویق و تمجید از این فعالیت‌ها پرداختند.

امروزه با وجود فضای مجازی بسیاری از مشارکت‌های اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی از این طریق صورت می‌گیرد و زنان را لزوماً از حضور فیزیکی بی‌نیاز ساخته است؛ برای مثال، زنان و حتی بانوان خانه‌دار سرمایه بسیار خوبی در راستای تولید محتوای خوب و بسیار فاخر برای مقابله با فسادهای اخلاقی و اجتماعی هستند. از طرفی هیچ آماری درباره اینکه زنان فعال اجتماعی دچار بحران در خانواده هستند، وجود ندارد. از قضا زنان بسیاری از همین طریق ضمن بالا بردن اعتماد به نفس، به بهتر شدن شرایط خانوادگی و اقتصادی خود یاری رساندند.

به‌طور کلی، از محاسن حضور اجتماعی زنان می‌توان به بهره‌گیری از فرصت‌های خالی و البته ارزشمند زنان در راستای حل مسائل اجتماعی که به‌طور غیرمستقیم به

و چشم‌پوشی از تفاوت این هویت با هویت مردان، سبب از خودبیگانگی زنان با فطرت خویش شده، حتی شرط ظهور اجتماعی را بر مبنای خودنمایی و حضور پرجاذبه استوار کرده‌اند که نتیجه آن ابتذال، انقلاب جنسی و التذاذ از زن بوده است». آنچه رهبر انقلاب از حضور بانوان در اجتماع مدنظر دارند، توجه به جایگاه بالای زن و همچنین تفاوت‌های فطری و جسمی زنان و مردان است. آیا همه این شرایط رعایت می‌شوند؟

همچنین طبق نظر ایشان عدم در نظر گرفتن مرزهای اخلاقی و اعتقادی در توجه به زن، زمینه‌ساز تهاجم به خانواده می‌شود. ایشان به‌طور علنی اشاره می‌کنند که وقتی شرایط اخلاقی و اعتمادی وجود نداشته باشد، خانواده آسیب خواهد دید. بلی، ما هم در شرایط ایدئال و حتی در جامعه امروز موافق مشارکت هستیم، ولی این تهدید غیرقابل چشم‌پوشی است.

سه دقیقه دوم گروه مخالف

دوستان مدام از تهدیدهای اشتغال می‌گویند. دقت کنید اصل گزاره نمی‌گوید اشتغال بانوان یا بحث‌های مدیریتی بالا؛ اصل گزاره می‌گوید مشارکت اجتماعی بانوان.

چهار دقیقه پایانی گروه موافق

فرمودند که آماری وجود ندارد. در آغاز جلسه گفتیم که طلاق خانم‌های شاغل ۲/۵ درصد بیشتر از خانم‌های خانه‌دار است. آمارهای دیگری هم خدمت‌تان ارائه شد، ولی متأسفانه به دلیل محدودیت زمانی امکان شرح و بسط آن‌ها در اینجا نیست. ایشان به یک‌سری از آیات قرآن ارجاع دادند. من هم شمارا به آیه ۱۸۹ سوره مبارکه اعراف و آیه ۲۱ سوره مبارکه روم ارجاع می‌دهم. در این آیات به نقش زنان در ایجاد آرامش در خانواده و نیز حفظ بنیان خانواده تأکید دارند.

شما فرمودید که مشارکت اجتماعی باعث حفظ بنیان خانواده می‌شود، نه سست شدن کانون خانواده؛ چون مادر راز فضای خانواده دور می‌کنید. زنان توانمندی و خلاقیت خود را در محیط شغلی و اصلاً برای همان مشارکت اجتماعی به کار می‌گیرند، لذا دیگر نمی‌توانند به شکلی مطلوب در کنار همسر و فرزندان خود باشند. مایک ظرفی از زمان داریم. وقتی این ظرف مصرف شود، دیگر انگیزه و زمان کافی برای برقراری ارتباط کلامی با اعضای خانواده وجود ندارد. وقتی مادران شاغل بیرون از منزل فعالیت می‌کنند، چون رابطه کمتری با فرزندان‌شان دارند، فرزندان

حفظ خانواده کمک می‌کند، تقویت مهارت‌های اجتماعی زنان که در امر تربیت فرزندان مؤثر است و مشارکت کودکان و نوجوانان از طریق زنان خانواده که به جامعه‌پذیر شدن آن‌ها کمک می‌کند، اشاره کرد. البته اولویت هر زنی، حفظ خانواده است، ولی اگر او بتواند تعادلی بین شرایط خانواده و اجتماع خود ایجاد کند، هم برای جامعه و هم برای خانواده خود مؤثرتر است؛ به عبارت دیگر، آن چیزی که سبب بحران در خانواده می‌شود، حضور اجتماعی زنان نیست، ضعف مهارت‌های ارتباطی بین زوجین، آسیب‌های خانوادگی و اجتماعی است؛ برای مثال، طلاق‌ها، مخصوصاً طلاق‌های عاطفی را بررسی کنید. پنج دلیل عمده و اصلی طلاق‌های عاطفی خیانت زوجین، عدم تفاهم زوجین، بداخلاقی، برآورده نشدن انتظارات، بی‌توجهی زوجین به یکدیگر و موارد دیگر است، نه مشارکت اجتماعی زنان. تحقیق‌ها نشان می‌دهند که ۵۰ درصد طلاق‌ها در ایران ریشه در دلایل جنسی و عاطفی دارند. در این زمینه شما را به مجموعه مقالات نهمین همایش ملی اشراق اندیشه مطهر که مصاحبه‌ای با مراجعه‌کنندگان به یکی از مراکز مشاوره در رشت داشتند، ارجاع می‌دهم. این نتیجه...

آن‌ها گرفتار رنجش عاطفی می‌شوند.

افزایش بیکاری مردان، افزایش آسیب‌های اجتماعی، تغییر در نظام ارزش‌ها، اولویت‌ها و انتظارات از نتایج نامطلوب عدم مشارکت و حضور زن در خانواده هستند.

چهار دقیقه پایانی گروه مخالف

از نکات دوستان عزیزمان در گروه موافق استفاده کردیم. از ایشان بسیار سپاسگزار هستیم. فقط باید به این نکته توجه داشته باشید که بحث مشارکت اجتماعی زنان موضوعی متفاوت از اشتغال آنان است. شما اگر در گزاره به این نکته توجه می‌کردید، خوب خیلی بهتر بود!

اساساً مشارکت و حضور زنان در امور اجتماعی با توجه به اینکه نیمی از جمعیت را زنان تشکیل می‌دهند، امری بدیهی و ضروری است. البته الگو و رویکرد این حضور جای بحث دارد. در مبنای الگوی غربی، وضعیت خانواده‌ها به دلیل افراط در اشتغال زنان و به‌کارگیری گسترده آنان در امور اقتصادی دچار بحران شده، اما در الگوی اسلامی - ایرانی، زنان می‌توانند در حیات اجتماعی و اقتصادی با

حضرت زهرا (س) است که در جمع مهاجران و انصار در مسجد پیامبر (ص) حاضر می‌شدند و به دفاع از حق و ولایت می‌پرداختند. همین مورد می‌تواند بهترین جواز مشارکت زن مسلمان در مباحث سیاسی و اجتماعی و فرهنگی باشد.

کمترین آسیب به خانواده ایفای نقش بکنند؛ بنابراین، با تأسی جستن به الگوی اسلامی، بحث تهدید نظام خانواده با مشارکت زنان در اجتماع مردود شمرده می‌شود و مشارکت زنان در عرصه‌های مختلف اجتماعی با رعایت موازین شرعی و حدود الهی و تناسب شغل، مطلوب و در بسیاری از موارد لازم است. اصولی را بیان می‌کنم که با رعایت آن‌ها تنه‌ها بنیان خانواده آسیب نمی‌بیند، بلکه آثار مثبتی هم به دنبال دارند: حفظ عفت در حوزه روابط زن و مرد، اهتمام ورزیدن به ادای حقوق شوهر، توجه به نیاز کودکان در زمان بارداری و شیرخوارگی، توجه به تفاوت تکوینی زن و مرد و اینکه آن دو در انسان بودن مشترک

به اعتقاد روان‌شناسان، عدم حضور پدر و مادر در خانه باعث می‌شود که فرزندان موقع نیاز به نظارت والدین، آن‌ها را در کنار خود احساس نکنند. همین امر تربیت فرزندان را دچار اختلال می‌کند. آیا بانوانی که درگیر فضای مشارکت و جوّی غیر از فضای خانواده می‌شوند، تمایلشان برای فرزندآوری کم نمی‌شود؟ شما به زندگی زنانی که مشارکت اجتماعی دارند، نگاهی بکنید. می‌بینید که تعداد فرزندان این گروه از زنان کمتر است، تمایل کمی به فرزندآوری دارند یا به فرزند کمتر و کوچک‌تر شدن خانواده

بسنده می‌کنند. بهتر است به یک سری از پژوهش‌هایی که صورت گرفته و آمارهایی که در این باره ارائه شده، رجوع کنید. مانمی توانیم این تهدیدها را نادیده بگیریم. در این زمینه شما را به مطالعه کتاب‌های آقای زیبایی‌نژاد که تحقیقات گسترده‌ای راجع به این موضوع انجام داده‌اند، ارجاع می‌دهم.

نکته دیگر اینکه، کودکان در تربیت جنسی‌شان دچار مشکل می‌شوند؛ برای مثال، دختر به مادرش و پسر

به پدرش نیاز دارد. وقتی کودک پیش پدر بزرگ و مادر بزرگش می‌ماند، دوگانگی تربیتی به وجود می‌آید. یکی از نکاتی که در این زمینه اهمیت یافته، این است که مراکزی مثل مهد کودک‌ها افزایش می‌یابند. آمار موجود از تعداد مهد کودک‌ها در سال‌های اخیر مهر تأییدی بر این ادعای ماست.

نکته بعد اینکه، انگیزه کمتری برای ازدواج به وجود می‌آید. شیوع زندگی مجردی و سخت شدن شرایط از پیامدهای این سبک زندگی بانوان است. بهتر است در این زمینه به کتاب‌های خانم الاسوند که نتیجه تحقیقاتشان است، رجوع کنید.

هستند، زن و مرد موجود مکمل هم هستند و اینکه خانواده رکن اساسی اجتماع و زن رکن اساسی خانواده است و بامحوریت اخلاق و معنویت، زنان جامعه اسلامی با برخورداری از خودآگاهی و شناخت نقش و مسئولیت خود با زدودن بلورهای غلط درباره زنان می‌توانند در خانواده و اجتماع تأثیر گذار باشند.

درباره مشارکت زنان در اجتماع چارچوب نظری و عملی رهبران انقلاب مسیر متعادل و به‌دور از افراط و تفریط است. حضرت امام خمینی (ره) در این زمینه می‌فرمایند: «زنان در جامعه اسلامی آزادند. از رفتن به دانشگاه، ادارات و مجلسین به هیچ وجه جلوگیری نمی‌شود. از چیزی که جلوگیری می‌شود، فساد اخلاقی است که زن و مرد در برابر آن مساوی هستند و برای هر دو حرام است». رهبر

معظم انقلاب درباره الگوی سوم زن می‌فرمایند: «شیرزنان انقلاب و دفاع مقدس نشان دادند که الگوی سوم زن، نه شرقی است و نه غربی. زن مسلمان ایرانی ثابت کرد که می‌توان زن بود، عفیف محجبه و شریف بود و در عین حال، با حفظ سنگر خانواده در عرصه سیاسی و اجتماعی هم سنگر سازی‌های جدید انجام داد و فتوحات بزرگ به ارمغان آورد». ایشان حضور اجتماعی زنان را فرصتی مهم برای پیشبرد حرف حق انقلاب اسلامی در موضوع زنان و فائق آمدن بر فرهنگ غلط غربی دانستند. من یک اشاره‌ای هم به بیانیته گام دوم انقلاب داشته باشم که معظم له می‌فرمایند: «در نهایت، ترکیب نقش‌های خانوادگی و اجتماعی است». راهبرد حضرت آقادر این زمینه نیازمند ترویج سبک زندگی اسلامی-ایرانی است.

عوامل مؤثر بر رضایت زناشویی

دکتر سمیه کشاورز

عضوهیات علمی گروه روانشناسی دانشگاه بین المللی امام خمینی (ره)

به تحقق زندگی مشترک موفق و پردوام امیدوارند. آن‌ها می‌خواهند خانواده‌ای سالم و سعادتمند، زندگی مشترکی استوار و رضایتمندی از زندگی داشته باشند.

رضایتمندی زناشویی سبب ظهور ویژگی‌های مثبت زیادی مثل سلامت روانی و جسمی و رشد برای خانواده می‌شود. این شرایط محیط مناسبی برای کودکان فراهم می‌کند و باعث سلامت و رشد اعضای خانواده می‌شود.

رضایتمندی به کیفیت شادکامی یا این واقعیت که نیازهای اساسی بین زوجین در ازدواجشان برطرف

رضایت زناشویی عبارت است از احساس خشنودی و لذت تجربه‌شده توسط زن یا مرد، زمانی که به همه جنبه‌های ازدواجشان فکر می‌کنند. گریف در تعریف رضایت زناشویی اظهار می‌کند که زوجین سازگار، زن و شوهرهایی هستند که توافق زیادی با یکدیگر دارند، از نوع و سطح روابطشان و نیز از نوع و کیفیت گذران اوقات فراغتشان راضی هستند و بر زمان و شرایط مالی‌شان مدیریت دارند (گریف، ۲۰۰۰). تمام کسانی که قصد ازدواج دارند، قبل از شروع زندگی زناشویی

می‌شود، اشاره دارد. یکی از مؤلفه‌های مؤثر بر میزان رضایت زناشویی، سلامت اجتماعی است. سلامت اجتماعی به ارزیابی و شناخت فرد از چگونگی عملکردش در اجتماع و کیفیت روابطش با افراد دیگر، نزدیکان و گروه‌های اجتماعی‌ای که وی عضو آنهاست، تعریف می‌شود.

سلامت اجتماعی مولد نشاط و روحیه مسئولیت‌پذیری و کارآمدی در افراد و جامعه است که به پشتوانه آن، روابط خانوادگی قابل فهم و قابل پیش‌بینی می‌شود، افراد دچار احساس انزوا و پوچی نخواهند شد، با خانواده احساس نزدیکی می‌کنند و آن را منبع آرامش و اعتماد می‌دانند؛ بنابراین، می‌توان گفت افزایش سلامت اجتماعی باعث رضایت زناشویی و ایمنی بیشتر خانواده و کاهش تعارضات زناشویی است.

براساس نظریه تری گرونبرگ، رضایت از یک جنبه زندگی به جنبه‌های دیگر نیز سرایت می‌کند. گرونبرگ بیان می‌کند که رضایت یا عدم رضایت از یک بخش از زندگی بر رضایت یا عدم رضایت از بخش‌های دیگر زندگی تأثیر دارد. براساس این نظریه می‌توان گفت وقتی فردی در جامعه خود مشارکت داشته باشد و خود را با آن انطباق دهد، در نهایت در رسیدن به اهداف خود موفق خواهد شد و احساس رضایتمندی می‌کند و این احساس را به محیط‌های دیگر از جمله خانواده انتقال می‌دهد؛ بنابراین، کسانی که دارای سلامت اجتماعی هستند، از نظر اجتماعی راضی هستند و قادرند این رضایتمندی را به زندگی خانوادگی خود منتقل کنند و باعث افزایش رضایت زناشویی به‌عنوان یکی از ابعاد زندگی شوند.

حمایت عاطفی، از کارکردهای مهم خانواده و یکی

از عوامل تأثیرگذار در رضایت زناشویی شناخته می‌شود. حمایت عاطفی از نیاز انسان به محبت، از نوع وابستگی‌های عاطفی و تعلق خاطر بوده و شامل احساس همدلی، مراقبت، توجه و ابراز علاقه به یک فرد است. حمایت عاطفی می‌تواند فرد را به داشتن احساس راحتی، آسایش، اعتماد، اطمینان، تعلق داشتن و مورد محبت قرار گرفتن در شرایط تنش‌زا آماده کند و سبب عدم احساس تنهایی، پوچی، طردشدگی و بی‌هدفی بین اعضای خانواده شود (جانسون، ۲۰۱۹)؛ به‌عبارتی، افراد با دریافت حمایت عاطفی برای رسیدن به اهداف خود بر چگونگی تجربه و اظهار هیجان‌هایشان و تغییر یا تعدیل آن توانمند می‌شوند. این عوامل سبب ایجاد رضایت بالاتر در رابطه، ارتباط بیشتر و مؤثرتر، افزایش تجربه، احساس پیوند و نزدیکی، کاهش رفتار منفی، کنترل بالاتر در برابر رفتارهای منفی همسر، کاهش انتظارات نامعقول، اعتماد و ارائه حمایت بیشتر می‌شود و به کاهش تعارضات زناشویی کمک کرده و تأثیر مثبتی بر بهبود کیفیت ازدواج برای هر دو طرف دارد. در واقع، حمایت عاطفی تأثیر بسیاری بر ارتقای سلامت روان و کاهش عوامل بروز افسردگی و اضطراب در زوجین دارد. این عوامل به ایجاد یک جوّ خانوادگی هماهنگ و در نتیجه، بهبود کیفیت زناشویی هر دو طرف کمک می‌کند. انجام کارهایی مانند: شنیدن افکار و احساسات یکدیگر، شناسایی و به رسمیت شناختن احساسات و عواطف طرف مقابل، تشویق و سپاسگزاری، از عملکردهای حمایت عاطفی به‌شمار می‌روند؛ بنابراین، هر اندازه که مفاهیم حمایت عاطفی تعریف‌شده برای زن و مرد روشن‌تر باشد، وظایف آنان در ایفای نقش ساده‌تر خواهد بود و همین سبب ایجاد رابطه عاطفی پایدار و عمیق و افزایش کیفیت زندگی خواهد شد (انصاف‌داران و همکاران، ۲۰۲۲).

یکی از مؤلفه‌های مؤثر بر میزان رضایت زناشویی، سلامت اجتماعی است. سلامت اجتماعی به ارزیابی و شناخت فرد از چگونگی عملکردش در اجتماع و کیفیت روابطش با افراد دیگر، نزدیکان و گروه‌های اجتماعی‌ای که وی عضو آنهاست، تعریف می‌شود.

منظم برای هدایت افکار، احساسات و رفتار برای سازمان‌دهی آن اهداف می‌شود. اگر زن و شوهر از صمیمیت کافی برخوردار باشند، تمایل دارند که رضایت بالاتر در رابطه داشته باشند و ارتباط‌های بیشتر و مؤثرتری را برقرار کنند. این زوجین احساس پیوند و نزدیکی بیشتری نسبت به همدیگر داشته و در کنار هم راحتی

و نزدیکی بیشتری را تجربه می‌کنند. در واقع، رفتار منفی کمتری را از خود نشان داده و در برابر رفتارهای منفی همسرشان نیز کنترل بیشتری از خود نشان می‌دهند.

الگوهای ارتباطی بین زوجین و تحمل پریشانی نیز از مهم‌ترین عواملی هستند که سبب رضایت از زندگی در زوجین و پایداری زندگی زناشویی می‌شوند (مهرپویا و همکاران، ۲۰۲۱؛ ریاحی و همکاران، ۲۰۲۰). تحمل پریشانی به‌عنوان ظرفیت تجربه و مقاومت در برابر حالات روانی نامطلوب تعریف می‌شود (دورلی و همکاران، ۲۰۱۹). در زمینه زندگی زناشویی، تحمل پریشانی یکی از مهم‌ترین متغیرهای توانایی زوجین در تحمل شرایط استرس‌زایی است که در زندگی رخ می‌دهد و می‌تواند بر روابط زناشویی زوجین تأثیر بگذارد (ریاحی و همکاران، ۲۰۲۰). نقش تحمل پریشانی در زندگی زناشویی را می‌توان به‌عنوان یک مهارت یا توانایی در نظر گرفت که می‌تواند به زوج‌ها در افزایش سازگاری و رفع مشکلات کمک کند (شهابی و همکاران، ۲۰۲۱). جو عاطفی خانواده از جمله عواملی است که با تحمل پریشانی در ارتباط است (انصاف‌داران و همکاران، ۲۰۲۲). هرچقدر جو عاطفی خانواده مثبت و سالم باشد و از روش‌های تربیتی مقتدرانه و صمیمانه استفاده شود،

ویژگی‌های شخصیتی افراد از جمله افزایش اعتماد به نفس، خویش‌داری و صمیمیت، از دیگر عواملی هستند که باعث افزایش رضایت زناشویی می‌شوند. خویش‌داری و افزایش اعتماد به نفس در افراد سبب افزایش توانمندی در حل مسئله و اقتدار در برقراری رابطه مؤثر و

کارآمد و ایجاد آرامش و درک بیشتر در رابطه می‌شود. این دسته از افراد در زندگی خود منفعل نبوده و آگاهی از نقش و جایگاه خود در شرایط مختلف را از عوامل افزایش رضایت زندگی خود می‌دانند. همچنین، افرادی که خویش‌داری کمتری دارند، بین خود واقعی و خود آرمانی‌شان دچار درگیری شده و احساس حقارت، ضعف و میل به پنهان کردن نواقص خود دارند.

صمیمیت بین زوجین نیز به دلیل افزایش احتمال حل مسئله و کاهش احساسات منفی ناشی از ناتمام ماندن حل مشکلات، کیفیت زندگی را بهبود می‌بخشد. زوجین صمیمی به دلیل نداشتن توقعات بی‌جا و همچنین خودداری از بحث غیرمنطقی و تعارض کیفیت، رضایت بالاتری از رابطه خواهند داشت.

روابط بین‌فردی گرم و توانایی عشق ورزیدن به همسر باعث افزایش توانایی برقراری روابط مثبت با اطرافیان می‌شود که همین منجر به احساسات مثبتی بر همدلی و عاطفه عمیق‌تر با دیگران و خانواده خواهد شد. وقتی کیفیت زندگی افراد بهبود می‌یابد، ایده‌ها و خلاقیت‌هایی در افراد بروز و ظهور می‌کنند که نشان‌دهنده هدفمندی آنها در زندگی است و آنان را به تعیین اهداف برای زندگی تشویق و تقویت می‌کند و سبب تلاش‌های

فرد و حاجی‌اربابی، ۱۳۹۷).

افرادی که در روابط زناشویی خود شکست خورده و روابط همراه با تعارض را تجربه می‌کنند، رضایت از زندگی پایینی دارند و همین امر سبب می‌شود که اختلال‌های جسمانی و روانی در این افراد افزایش یابد (ژو و همکاران، ۲۰۱۸)؛ بنابراین، الگوهای ارتباطی می‌تواند بر جو عاطفی خانواده تأثیرگذار باشد. همچنین، جو عاطفی خانواده در شکل‌گیری هیجان‌های افراد نقش مهمی دارد (صابری فرد و حاجی‌اربابی، ۱۳۹۸). الگوهای ارتباطی و جو عاطفی حاکم بر ارتباط زوجین و همچنین میزان تحمل پریشانی در زنان متأهل تأثیری مستقیم بر پایداری زندگی زناشویی زوجین دارد و پایداری زندگی زناشویی یکی از مهم‌ترین مسائلی است که هر جامعه باید بدان توجه کند و برای بهبود روابط زوجین بکوشد، چرا که پایداری زندگی زناشویی سبب بهبود وضعیت جامعه می‌شود و به دلیل اینکه آمار طلاق و جدایی در جامعه ایرانی بسیار بالا است، هزینه‌های جامعه را کاهش می‌دهد (رضایی و همکاران، ۲۰۲۱).

به‌طور متفاوت، جو عاطفی موجود در خانواده و ارتباطات خانوادگی ممکن است پایه‌ای باشد که بر اساس آن افراد یاد بگیرند که با مشکلات خود کنار بیایند و هنگام بروز موانع و استرس‌ها انعطاف‌پذیر باشند و تحمل پریشانی در آن‌ها بالا برود (دورانس هال و همکاران، ۲۰۲۰).

بنابراین، نبود حوادث و احساسات نامطلوب، عامل خوشبختی نیست، بلکه نحوه تعامل و کنار آمدن با آن‌ها تعیین‌کننده کیفیت و به‌زیستی افراد است و

اعضای خانواده بیشتر می‌توانند هیجانات منفی خود را کنترل کنند، در برابر تعارضات پاسخ‌های سازگارانه و منطقی دهند و در نتیجه، در برابر پریشانی و هیجانات منفی خود تحمل بالایی را نشان دهند (بونانو، ۲۰۰۴).

درواقع، مهارت‌های ارتباطی که شامل ایجاد فضای تعاملی مناسب، مهارت ابرازگری، مهارت افزایش آگاهی و توقع و انتظارات واقع‌بینانه هستند، نقش مهمی در تداوم و استحکام رابطه دارند. روابط میان‌فردی سالم سبب ارضای نیاز افراد به ارتباط شده، به‌گونه‌ای که بهتر انجام وظیفه کرده و در برابر مشکلات و استرس‌ها، انعطاف‌پذیرتر و مقاوم‌تر باشند. افرادی که با مهارت‌های ارتباطی مناسب از طرف همسرشان پذیرفته شده‌اند، انگیزه بیشتری برای یافتن راه‌حل‌های سازنده به‌منظور حل اختلافاتشان دارند و چنین ارتباطاتی باعث خودشکوفایی و افزایش کیفیت زندگی آن‌ها می‌شود. کیفیت روابط زن و شوهری به نوع تعامل آن‌ها با یکدیگر و شیوه‌های حل تعارض برمی‌گردد. در افرادی که از الگوهای ارتباطی کارآمد استفاده می‌کنند، مسائل و مشکلات با هم‌فکری و همکاری یکدیگر روند خود را طی می‌کنند و از ایجاد تعارضات تکراری جلوگیری می‌شود.

ارتباط مؤثر، ستون فقرات هر رابطه موفق است. وقتی

زوج‌ها بتوانند افکار و احساسات خود را برای یکدیگر بازگو کنند، نه تنها صمیمی‌تر می‌شوند، بلکه از ایجاد سوءتفاهم هم جلوگیری می‌شود و این‌گونه می‌توانند به دنیای یکدیگر وارد شوند و از دریچه دیدگاه و جهان‌بینی یکدیگر به زندگی بنگرند (صابری

وقتی فردی در جامعه خود مشارکت داشته باشد و خود را با آن انطباق دهد، در نهایت در رسیدن به اهداف خود موفق خواهد شد و احساس رضایتمندی می‌کند و این احساس را به محیط‌های دیگر از جمله خانواده انتقال می‌دهد؛

Mehrpouya, F., Jajarmi, M., & Mosavi, E. A. (2021). The structural relationship of communication beliefs and marital commitment: The mediating role of communication patterns. *Journal of Fundamentals of Mental Health*, 23(2). 10.22038/JFMH.2021.18257

Rezaie, Z., Afshari, B., & Balagabri, Z. (2021). Effects of dialectical behavior therapy on emotion regulation, distress tolerance, craving, and depression in patients with opioid dependence disorder. *Journal of -s10879/10.1007 .10-Contemporary Psychotherapy*, 1 .09487-020

Riahi, F., Golzari, M., & Mootabi, F. (2020). The relationship between emotion regulation and marital satisfaction using the actor-partner interdependence model. *Iranian journal of psychiatry and clinical .26.1.3038.1./10.32598 .63-psychology*, 26(1), 44

Saberi Fard, F., & Hajjarbabi F. (2019). The relationship between family emotional climate with emotional self-regulation and resilience in university's students. *Shenakht Journal of Psychology and Psychiatry*, 6 (1) .text in Persian] 10.29252/shenakht.6.1.49] .63:49

Shahabi, S., Jenaabadi, H., & Kord Tamini, B. (2021). The Mediating Role of Marital Commitment in the Relationship between Early Maladaptive Schemas and Distress Tolerance in Married People in Kerman. *.84-Razavi International Journal of Medicine*, 9(3), 79 .RIJM.2021.254203.1053/10.30483

Zhu, X., Wang, K., Chen, L., Cao, A., Chen, Q., Li, J., & Qiu, J. (2018). Together means more happiness: relationship status moderates the association between brain structure and life satisfaction. *Neuroscience*, 384, .j.neuroscience.2018.05.018/10.1016 .416-406

قدرت تحمل در زنان را افزایش داده و زنان را در مدیریت محیط توانمند می‌سازد و در مشارکت فعال افراد تأثیر به‌سزایی دارد. حمایت عاطفی زمینه ایجاد تعلق، صمیمیت، یکپارچگی اجتماعی و فرصت در رفتارهای سازنده را فراهم می‌کند.

به‌طور کلی، زنان در تحکیم بنیان خانواده و ایجاد جو عاطفی مثبت در خانواده نقش به‌سزایی را ایفا می‌کنند. جو عاطفی مثبت به‌عنوان یکی از پیامدهای ازدواج، وضعیتی پایدار از شادمانی است که با تعامل اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی، توافق، رضایت جنسی و ایجاد شرایط مناسب به‌دست می‌آید. درک یا باور در دسترس بودن حمایت عاطفی تأثیر بسیاری بر سلامت روان داشته و عوامل بروز افسردگی و اضطراب در زوجین و به‌خصوص زنان را کاهش می‌دهد.

منبع:

Bonanno, G. A. (2004). Loss, trauma, and human resilience: have we underestimated the human capacity to thrive after extremely aversive events? *American .066X.59.1.20-0003/psychologist*, 59(1), 20. 10.1037

Doorley, J. D., Kashdan, T. B., Alexander, L. A., Blalock, D. V., & McKnight, P. E. (2019). Distress tolerance in romantic relationships: A daily diary exploration with methodological considerations. *Motivation and .3-09751-019-s11031/10.1007 .516-Emotion*, 43, 505

Dorrance Hall, E., Scharp, K. M., Sanders, M., & Beaty, L. (2020). Family communication patterns and the mediating effects of support and resilience on students' concerns about college. *Family Relations*, 69(2), 276 .fare.12386/10.1111 .291

Greef, A. P. (2000). Characteristics of families that function well. *Journal of family psychology*, No21

Johnson, S. M. (2019). Training emotionally focused couples therapists. *Encyclopedia of Couple and Family .2977-Therapy*, 2974

به توان کار و کار آفرینی

دکتر نیره عسگری

کارفرمای شرکت دانش بنیان آواتجهیز دندان قزوین،
تولیدکننده سیمان های دندانی گلس آیونومر مستقر در
مرکز رشد دانشگاه بین المللی امام خمینی (ره)

وقتی تولید می شود که پشتوانه علمی داشته و با صرف زمان زیاد برای رسیدن به آن تولید شده باشد. اگر این محصول نتواند بازار فروش خود را پیدا کند، باعث سرخوردگی کارآفرین خواهد شد. امیدوارم مسئولان کشور با جلوگیری

از واردات بی رویه محصولاتی که دانش بنیان هستند، بازار فروش محصولات داخلی را فراهم کنند.

به جوانان توصیه می کنم: «به خودتان ایمان داشته باشید. اگر به خودتان ایمان نداشته باشید، حتی بهترین امکانات نیز نمی توانند شما را به هدفتان

برسانند. در واقع، افرادی که از نظر دیگران بزرگ هستند، در ابتدا در نظر خودشان بزرگ بوده اند. این امر باعث می شود تا سختی های راه و نظر منفی و حتی تمسخر سایرین، تأثیری روی شما نداشته باشد. شما باید آموزش خود را مداوم کنید. باید به جدیدترین شیوه های آموزشی توجه داشته باشید. این امر باعث خواهد شد تا نتایج بهتری را به دست آورید. در واقع، کارآفرین موفق، فردی است که پایگاه اطلاعاتی بسیار قدرتمند و به روزی داشته باشد.»

بدون شک کارآفرینی رؤیای بسیاری از افراد جهان به شمار می آید. در حقیقت، هر فردی می تواند کارآفرین باشد. کارآفرین بودن تنها وابسته به داشتن سرمایه بسیار بزرگ نیست. شما می توانید از سرمایه ذهنیتان برای کارآفرین شدن استفاده کنید. داشتن ایده های نو و تازه می تواند به ایجاد و آغاز یک کارآفرینی کمک کند. آمارها نشان می دهند که در کشورهای در حال توسعه آن دسته از زنان کارآفرینی که به زندگی خانوادگی، دوستان، سلامت و روح و روان خود توجه بیشتری می کنند، موفق تر هستند؛ پس اهدافشان را با برنامه عملی و شفاف تجهیز و رتبه بندی می کنند. من نیز یکی از این افراد هستم. با توجه به اینکه در رشته مهندسی مواد در مقطع دکتری تحصیل کرده ام، هم خودم و هم کشورم هزینه زیادی برای تحصیل در این رشته متقبل شده ایم. به امید آنکه بتوانم مفید فایده باشم، تصمیم به کارآفرینی و تولید محصولی در زمینه تحصیلی خودم که در حال حاضر بیشتر وارداتی است، گرفتم. بعد از مطالعات زیاد و سعی و تلاش بالاخره موفق به ساخت این محصول در حد رقابت با بهترین نماد تجاری موجود در کشور شدم. ما که در بالاترین و علمی ترین مکان کشور مشغول به کار هستیم، بدون شک اگر نتوانیم نیازهای کشورمان را برآورده کنیم، قطعاً هیچ فرد عادی دیگری نخواهد توانست.

مهم ترین دغدغه یک کارآفرین، داشتن بازار فروش برای محصول تولیدی خود است که با داشتن بازار فروش خوب، از بخش زیادی از نگرانی هایش کاسته می شود. یک محصول

**کارآفرین بودن تنها
وابسته به داشتن سرمایه
بسیار بزرگ نیست. شما
می توانید از سرمایه
ذهنتان برای کارآفرین
شدن استفاده کنید.**

کتاب خاطرات سفیر در قالب هدیه به دستم رسید. با دیدن تصویر جلد و عنوان کتاب متصور شدم کتابی است که از تجربیات یکی از سفیران کشور سخن می‌گوید؛ خاطراتی که احتمالاً وی به دلیل تفاوت فرهنگ کشورمان با کشور مقصد تجربه کرده است و می‌تواند برای مخاطبانش جذاب باشد. با مطالعه پاراگراف کوتاهی از متن در پشت جلد کتاب، شکم کاملاً به یقین تبدیل شد. تصمیم داشتم مطالعه کتاب را برای وقت دیگری موکول کنم که موضوع کتاب بتواند جذبم کند و میل به خواندن آن را در خود احساس کنم.

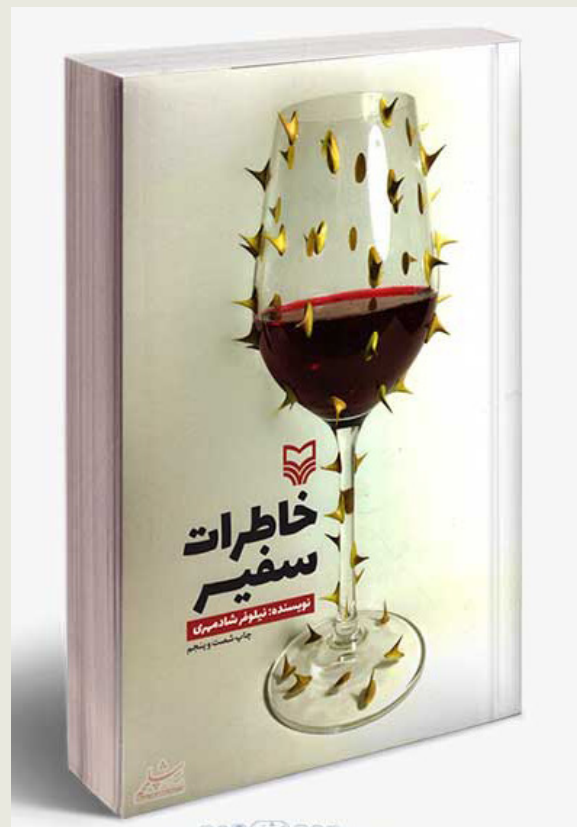
مانند هر کسی که اولین بار کتابی را به دست می‌گیرد، به صورت سطحی آن را ورق زدم و نگاهی گذرا به چند جمله از صفحات آن انداختم. به نظرم رسید که موضوع کتاب با تصورات من متفاوت است. طبق عادت همیشگی به مقدمه کتاب مراجعه کردم و متوجه شدم این کتاب راجع به خاطرات دختر جوانی است که از مسائل و تجربیاتش در سفر به کشوری دیگر که به قصد ادامه تحصیل به آنجا رفته و با آن‌ها دست‌وپنجه نرم کرده، سخن گفته است. با وجود اینکه هرگز در شرایطی قرار نگرفته بودم که نه برای ادامه تحصیل و نه مهاجرت، تصمیمی برای زندگی در کشوری دیگر داشته باشم، ترغیب شدم تا با مطالعه این کتاب با تجربه زیسته این فرد آشنا شوم. این شد که دیگر نتوانستم کتاب را بر زمین بگذارم....

کتاب را از دو جنبه می‌توان نقد و بررسی کرد: ۱. ساختار و شکل ظاهری؛ ۲. محتوا و موضوع.

۱. ساختار و شکل ظاهری

همان‌طور که عرض کردم، تصویر جلد کتاب و عنوان، ذهن بیننده را منحرف می‌کند و با مشاهده آن دو هرگز

نقد کتاب خاطرات سفیر الهام قیصری

نمی‌توان موضوع کتاب را پیش‌بینی کرد و کسانی که دغدغه مشابه نویسنده کتاب را دارند یا به دنبال چنین موضوعاتی هستند، شاید هرگز به سراغ این کتاب نروند؛ بنابراین، این اثر برای معرفی و عرضه به مخاطبان خود نیازمند شدید تبلیغات و اطلاع‌رسانی است. هرچند اگر این کتاب در قالب هدیه به دست بنده هم نمی‌رسید، با وجود موضوع جذابش، شاید هرگز جزء کتاب‌های انتخابی من هم نبود.

صفحات کتاب از جنس بالک هستند که انتخاب خوبی برای این کتاب است، چرا که برای مخاطبانی چون من که با خواندن این اثر دوست نداشتم آن را به زمین بگذارم، سنگینی آن آزاردهنده نبود، ضمن اینکه چنین کتاب‌هایی امروزه برای خوانندگان بسیار جذاب هستند.

کتاب دارای تصاویر بسیاری است که نویسنده به خوبی در لابه‌لای مطالب با خواننده به اشتراک گذاشته و چه خوب به معرفی افراد و اماکن موجود در تصویر پرداخته است، فقط حیف که

تصاویر به دلیل چاپ سیاه‌وسفید و کیفیت پایین چندان گویا نبود؛ برای مثال، در یکی از تصاویر، نویسنده درباره رنگ و هنر ایرانی در طراحی لباسی که بر تن داشته، سخن می‌گوید، ولی در تصویر این حس به مخاطب انتقال نمی‌یابد. البته با توجه به قیمت بالای چاپ رنگی که باعث گران شدن قیمت نهایی کتاب و عدم امکان خرید و تهیه کتاب می‌شد، ناشر کتاب چاره‌ای جز این نداشته است. انتشار این اثر در قالب نسخه الکترونیکی در بسترهای ممکن این نقص را جبران می‌کند. ضمن اینکه می‌شد برای مشاهده تصاویر، نویسنده نمایه‌ای در ابتدای کتاب برای مراجعه به وبلاگ خود که احتمالاً

این تصاویر را با کیفیت مناسب منتشر کرده بود، تعبیه می‌کرد (داشتن وبلاگ خاطرات به ادعای خود نویسنده در متن کتاب).

۲. محتوا و موضوع

موضوع این اثر درباره خاطرات دختر جوانی است که برای ادامه تحصیل به کشور فرانسه سفر کرده و در رشته «طراحی صنعتی لباس» به تحصیل پرداخته است.

بیان شیوا و صمیمانه توأم با مزاح نویسنده بر جذابیت این اثر افزوده است و شرح دقیق و همراه با جزئیات آن کمک کرده است که خواننده به خوبی با او هم‌زادپنداری کند، به خصوص خواننده‌ای که از لحاظ فکری و فرهنگی با نویسنده هم‌سو باشد، می‌تواند تجربیات تلخ

و شیرین نویسنده را از صمیم دل احساس کند، چنان که گویی خود با آن موضوعات دست‌وپنجه نرم کرده است.

موضوعاتی که نویسنده از بین سال‌های زندگی خود در آن

کشور و دانشگاه انتخاب کرده، مهم و متنوع و مستقل هستند. کتاب در مجموع سیر مناسبی را طی می‌کند و با پایان کتاب، حق مطلب ادا می‌شود. دغدغه‌های نویسنده به‌عنوان یک ایرانی مسلمان که ناشی از متفاوت بودن فضای فرهنگی، اجتماعی و حتی آداب و رسوم آن کشور و سایر کشورها است، از موضوعات اعتقادی گرفته تا موضوعات اجتماعی، ذائقه و حتی تفاوت‌ها در پیاده‌سازی باورها و عقاید، به خوبی مطرح شده‌اند.

یکی از دلایلی که سبب می‌شود دغدغه‌های نویسنده برای مخاطب امروز جذاب باشد، امکان معادل‌سازی مسائل نویسنده در کشور دیگر و در برخورد با افرادی با

شخصیت نویسنده به‌عنوان فردی آگاه، باهویت، مستحکم در عقاید و منعطف در رفتار و گفتار با دیگران می‌تواند برای همه نوجوانان و جوانان الگوی خوب و مناسبی باشد.

- پاسخ همسر یکی از آقایان خوابگاه در مواجهه با حجاب نویسنده، نمونه عملی و ملموس ضرورت سفارش به پوشش مناسب و البته رفتار ضابطه مند در مواجهه با نامحرمان بود. «بیان این نکته که نویسنده تنها کسی بود که وی از مواجهه همسرش با او دچار ترس و دلهره نشده است».

نتیجه کلی

به طور کلی، شخصیت نویسنده به عنوان فردی آگاه، باهویت، مستحکم در عقاید و منعطف در رفتار و گفتار با دیگران می تواند برای همه نوجوانان و جوانان الگوی خوب و مناسبی باشد.

از طرفی، شیوه تربیتی نویسنده و شکل گرفتن شخصیتی که در سنین جوانی از چنان چارچوب های مستحکم فکری ای برخوردار باشد که آمادگی حضور در جامعه و رویارویی با شرایط و حتی مشکلات متفاوت را داشته باشد، می تواند برای والدین و حتی سایر افراد جامعه که در آموزش و تربیت فرزندان و همچنین اشاعه فرهنگ، اخلاق و دین و... رسالتی بر گردن دارند، آموزنده باشد. در واقع، این زندگی نامه مختصر می تواند تلنگری باشد که پیاده سازی بسیاری از موضوعات اخلاقی و باورمنشانه نیازمند ایجاد پشتوانه ای قوی از مراحل اولیه طفولیت تا بزرگسالی است.

پرورش چنین درخت سبز و پرباری که در طوفان های سهمگین روزگار مقاوم و استوار باشد، تلاش بسیار، مستمر و هدفمند باغبان را می طلبد.

باورها و عقاید مختلف در بین جوانان و نوجوانان پایبند به احکام و عقاید اسلامی و سایر افراد در جامعه خود است. شیوه مواجهه نویسنده با این مسائل می تواند الگویی باشد برای نوجوانان و جوانان که چطور برای حفظ و پایبندی به عقاید خود ایستادگی کنند و به سادگی با شیوه به هم رنگ جماعت شدن، نه تنها از مواضع خود کوتاه نیایند، بلکه باعث هدایت و آگاهی سایر دوستان و اطرافیان خود شوند.

این کتاب نکات درخشان و نقاط اوج بسیاری دارد که اشاره به آن ها خالی از لطف نیست.

- تربیت صحیح والدین و ایجاد پشتوانه های محکم اعتقادی که حاصل آن رشد شخصیتی چنین محکم و قوی است که بتواند نه تنها در شرایط متفاوت استوار بماند، بلکه باعث رشد اطرافیان نیز شود.

- اعتماد و اعتقاد واقعی به حکمت خداوند که حتی در ناکامی ها به سراغ نویسنده آمده و باعث دوری از ناامیدی در وی شده است.

- آگاهی بالای نویسنده به موضوعات اعتقادی دین اسلام و سایر ادیان که در بسیاری از مواقع راه گشا و هدایت گر بودند.

- دوستی نزدیک نویسنده با فردی امریکایی و عدم سوگیری و شکل گیری زمینه فکری ای که مانع از ارتباط و نزدیکی بین آن دو شود.

- ادب و احترام نویسنده در مواجهه با افرادی با عقاید مختلف و حتی متضاد که سبب محبوبیت وی در بین دوستان و اطرافیان شده و همچنین تأثیر گذاری بیشتر و مقبولیت شخصیت و کلام وی شده بود.

جریان شناسی فمینیسم وقتی زنان به میدان آمدند

از جنبش های زنان چه می دانیم؟

لیلا بهرامی

(دکتری مطالعات زنان)

نوبنی همچون روشنگری و جامعه گرایی هم بسیار مؤثر بودند. در این میان، نقش زنان فعالی چون مری ولستون کرافت در پیدایش و سامان دهی جنبش های زنان دارای اهمیت است، چرا که به عقیده بسیاری از منتقدان، او آغازگر فمینیسم مدرن بوده و تأثیر مهمی در این جنبش ها داشته است. او که همسر ویلیام گادوین، فیلسوف و نویسنده تأثیرگذار دوران انقلاب فرانسه بود، اولین کسی است که درباره حقوق زنان کتاب می نویسد. کتاب احقاق حقوق زنان (۱۷۹۲) او در فضای هرج و مرج سیاسی و اجتماعی ناشی از انقلاب فرانسه نوشته شد. اگرچه او آن قدر پیش نرفت که از حق رأی زنان صحبت کند، اما خواستار آموزش بهتر و استقلال مالی زنان بود. در ادامه و در طول قرن بیستم، این جنبش ها با اهداف

با اینکه فمینیسم به عنوان یک جنبش طرفدار حقوق و آزادی زنان از اواخر قرن نوزدهم آغاز شد، اما واقعیت این است که مبارزه زنان برای بهبود وضعیتشان به زمان های بسیار دورتر برمی گردد. زن در گذشته اصولاً «مرد ناقص» انگاشته می شد و تا قبل از قرن هجدهم اعتقاد بر این بود که فقط یک جنس در طبیعت است و آن جنس، مرد است. این نادیده انگاشتن زنان به عنوان یک جنس متمایز، سرچشمه استثمار آن ها بود. جنبش های زنان با هدف رفع ستم و زورگویی علیه آنان و در اعتراض به موقعیتشان با تولید چند اثر محدود در قرن هفدهم آغاز شد، اما عمده فعالیت ها به دوران آزادی خواهانه تاریخ غرب و ظهور انقلاب صنعتی در قرن هجدهم بازمی گردد. در ظهور و گسترش جنبش های زنان، مکاتب فکری

**مبارزه پیشتازان جنبش برای
کسب برابری حقوقی و سیاسی
بود که طیفی از مسائل و
چالش های زنان از حق رأی
گرفته تا حقوق قانونی زنان
متأهل مانند اصلاح قانون طلاق
و قیمومت فرزندان را در کنار
اعتراض به نابرابری های جنسی
در بر می گرفت.**

نیز ادامه دارد. زنان مدعی اند که در موج سوم بر ساختارهای فرهنگی جوامع خود تأثیرگذار بوده اند و در نهایت، موج چهارم با تکیه با بر توانمندسازی زنان طی دهه اخیر مطرح شده است. فمینیسم اسلامی، فمینیسم اقتصادی، فمینیسم جهان سوم، فمینیسم متضاد و... از دیگر گرایش هایی

اولیه ای چون اعتراض به نابرابری های قانونی و حقوقی به مرور رشد و توسعه یافتند و همین ها باعث تغییرات بسیاری در وضعیت زنان، هم در ساحت نظری و هم عرصه عملی شد، به گونه ای که آثار آن را در تغییرات اساسی و گسترده در دیدگاه های زنان و بازتعریف و بازسازی روابط اجتماعی مرتبط با زنان می توان مشاهده کرد.

هستند که ذیل بحث فمینیسم بروز و ظهور یافته اند. فمینیسم از گذشته تا به امروز نظم مسلط، به ویژه و جوه مردسالارانه آن را به نقد کشیده است. فمینیست ها مدعی اند که توانسته اند چشم انداز جدیدی به روی دانش بشر بکشایند. برای شناخت بیشتر این جریان، نیازمند شرح و بسط ویژگی ها و آثار هر دوره و موج هستیم که به مرور و در این شماره و شماره های آتی این امر محقق خواهد شد.

موج اول

موج اول فمینیسم به عنوان یک جنبش متمرکز و با اهداف مشخص از حدود سال ۱۸۶۰ آغاز شد و تا ۱۹۲۰ ادامه داشت. مبارزه پیشتازان جنبش برای کسب برابری حقوقی و سیاسی بود که طیفی از مسائل و چالش های زنان از حق رأی گرفته تا حقوق قانونی زنان متأهل مانند اصلاح قانون طلاق و قیمومت فرزندان را در کنار اعتراض به نابرابری های جنسی در بر می گرفت. عمدتاً زنان طبقه متوسط درگیر جنبش بودند که به مرور توانستند تعداد محدودی از زنان کارگر را نیز با خود همراه کنند. مهم ترین نظریه پردازان این دوره ویرجینیا وولف، سیمون دوبوآر و دوریس لسینگ هستند... (ادامه دارد).

با آغاز دهه شصت و عطف به فعالیت های سیاسی و اجتماعی این دوره، اعتراضات زنان مسیر جدیدی یافت و به تدریج از صحنه سیاست وارد صحنه ادبیات شد. در دهه های شصت و هفتاد بیشتر منتقدان به بررسی و تحلیل متون ادبی پایه غرب پرداختند و «دیگری بودن» زن را در ادبیات ثابت کردند. بازایش نظریه های ادبی نو همچون ساخت گرایی، پسا ساخت-گرایی، ساختار شکنی و پسااستعمار گرایی، نظریات مرتبط با زنان هم وارد عرصه نوینی شد.

جنبش های زنان بعدها فمینیسم نام گرفت و تا به امروز تغییرات فراوانی درون خود داشته است و چندین دوره را تجربه کرده که امواج فمینیسم نام گرفته اند.

موج اول جنبش زنان از سال ۱۸۵۰ شروع شد و تا سال ۱۹۲۰ طول کشید. زنان در این دوره به آزادی های سیاسی از جمله حق رأی دست یافتند. موج دوم جنبش زنان از ۱۹۲۰ شروع شد و تا ۱۹۸۰ به طول انجامید. زنان در این دوره موفق به برخی اصلاحات حقوقی شدند و تحت تأثیر گرایش های چپ در آن زمان قرار گرفتند و فمینیسم مارکسیست، سوسیال و رادیکال از آن دسته هستند. موج سوم از دهه ۱۹۸۰ شروع شده و تا به امروز

یائسگی، عوارض و راهکارهای پیشگیری

بانوی سالم، خانواده سالم

دکتر نسیم بهرامی

عضو هیأت علمی دانشگاه علوم پزشکی قزوین

در زنان ۴۵ تا ۵۵ ساله رخ می دهد.

یائسگی زودرس و یائسگی زودهنگام تخمدان

تعریف: یائسگی قبل از ۴۰ سالگی را، نارسایی زودرس تخمدان‌ها می گویند. یائسگی زودهنگام به یائسگی بعد از ۴۰ سال و قبل از ۴۵ سال اطلاق می شود. یائسگی زودهنگام (طبیعی) پنج درصد از جمعیت عمومی را درگیر می کند. علائم این شرایط مشابه یائسگی طبیعی است. زنانی که یائسگی زودرس را پشت سر گذاشته اند، نمی توانند باردار شوند. دارو و هورمون درمانی یائسگی را برنمی گرداند، بلکه علائم را کاهش می دهد.

از مهم ترین موضوعاتی که در این جلسه پیرامون آن‌ها صحبت شد، عبارتند از: از زمان اولین قاعدگی تا زمانی که یک خانم یک سال تمام را بدون قاعدگی طی می کند، دوره باروری می گویند. مهم ترین فاکتوری که در یائسگی مؤثر است، سن خانوادگی یائسگی است. دوره یائسگی یک دفعه و ناگهان اتفاق نمی افتد، بلکه دوره انتقال به قاعدگی وجود دارد که ممکن است دو تا هشت سال طول بکشد (دوره حوالی یائسگی). معمولاً در دو سوم از خانم‌ها در دوره قبل از یائسگی، یکسری علائم به دلیل کمبود هورمون جنسی ظاهر می شود. معمولاً یائسگی

علل:

تغییرات هورمونی دوره یائسگی:

یائسگی رویدادی مرکزی (با شروع از هیپوتالاموس یا هیپوفیز) محسوب نمی شود بلکه ناشی از نارسایی اولیه تخمدان است.

راهکارهای پیشگیری از یائسگی زودرس: راه حل قطعی ندارد؛ قطع مصرف سیگار، دخانیات و مواد مخدر؛ سبک زندگی سالم (مصرف رژیم غذایی سالم با تأکید بر مصرف آنتی اکسیدانت ها و ویتامین دی، امگا ۳، دریافت متناسب کالری و...)؛ ورزش و فعالیت فیزیکی؛ کاهش استرس و خواب کافی.

نگرانی های مرتبط با سلامت در دوران یائسگی: گرگرفتگی، خشکی واژن، تحلیل رفتن دستگاه ادراری - تناسلی، پوکی استخوان، استئوپروز، بیماری قلبی - عروقی، سرطان پستان و آلزایمر، اختلال عملکرد جنسی

راه حل: هورمون درمانی، روش های جایگزین هورمون درمانی: مشاوره، تغییرات شیوه زندگی و...

- یائسگی زودرس ممکن است به خودی خود و بدون هیچ دلیل مشخصی و یا به دلیل برخی جراحی ها، داروها یا شرایط سلامتی اتفاق بیفتد.

- زنانی که سابقه خانوادگی یائسگی زودرس دارند، بیشتر در معرض یائسگی زودرس هستند.

- سیگار کشیدن، سن یائسگی را تا دو سال ممکن است کمتر نماید، همچنین ممکن است علائم یائسگی شدیدتری داشته باشند.

- شیمی درمانی یا پرتو درمانی لگن برای سرطان: به تخمدان ها آسیب می رسد، ممکن است باردار شدن دچار مشکل شود. همه زنانی که شیمی درمانی یا پرتو درمانی دارند یائسه نمی شوند. هر چه زن در زمان شیمی درمانی یا پرتو درمانی جوان تر باشد، احتمال یائسگی او کمتر است.

- جراحی برای برداشتن تخمدان ها یا رحم (به دلیل سرطان ها، خونریزی های بیش از حد و...)

حوالی یائسگی:

- افزایش هورمون های هیپوفیزی

- سیک های قاعدگی متغیر

- علائم وازوموتور در ۷۵٪ زنان در حوالی یائسگی رخ می دهد که تا ۱ یا ۲ سال پس از یائسگی و حتی در بعضی از موارد تا ۱۰ سال پس از یائسگی باقی می ماند.

- اختلال خواب و خستگی روزانه ناشی از آن

- دشواری در تمرکز و ناپایداری عاطفی

- علائم شناختی و خلقی

برای زندگی مشترک به دانش و مهارت نیازمندیم

زندگی را با تقابل و تعارض در کنار یکدیگر سپری می‌کنند

کتاب زندگی (جلد اول: ماهیت و شناخت) نوشته دکتر حمید حبشی، فارغ از نظریه پردازی‌های روانشناسی غرب، مبتنی بر فطرت انسان‌ها و با تکیه بر بیش از ۲۰ سال تجربه مشاوره نویسنده، آگاهی‌های کاربردی فراوانی در اختیار خواننده می‌گذارد تا پیش از ارتکاب رفتارهای نادرست در زندگی مشترک و پر شدن ظرف روانی و بروز اختلالات روان رفتاری در اعضای خانواده ما را با مسیر زندگی سالم آشنا سازد؛ مسیری درست در حوزه مدیریت خانه و خانواده که آن را محصول «نگرش امانتداری» به جای نگرش غلط مالکیت و کنترل دانسته‌اند و زمینه ساز رشد و کمال اعضای خانواده است.

موفقیت در هر رفتار و عملکردی منوط به دو عنصر دانش و مهارت است. ما انسان‌ها وقتی در رفتاری همچون آشپزی یا رانندگی کردن از دانش و توانمندی لازم بهره‌مند نباشیم از غذا پختن و راندن اجتناب می‌کنیم. حال چگونه است که بدون دانش و مهارت لازم به عرصه زندگی مشترک وارد می‌شویم و انتظار گرفتن نتیجه مطلوب داریم؟! البته آنچه در بیشتر خانواده‌ها دیده می‌شود حاکی از آن است که اغلب افراد خود را نیازمند کسب آگاهی و مهارت برای فهمیدن زندگی و قواعد و اصول آن نمی‌دانند و به همین سبب، با فراهم آمدن شرایط اولیه، ازدواج را میدانی برای جستن بهره‌ها و منافع خود می‌شمارند و بدون یادگیری مهارت رابطه قدم در میدان زندگی مشترک می‌نهند. در نتیجه، غالباً

وقتی در «نگرش مالکیت»، مدیریت زندگی برحسب «روش کنترل و نظارت» در ابعاد سه گانه رفتار، احساس و افکار دیگری باشد طبعاً محصول آن «احساس اسارت» در مخاطب خواهد بود

مرد است؛ یعنی باید بدانیم زن‌ها با چه مشخصه‌های قطعی و حتمی آفریده شده‌اند و مردان برپایه و خمیرمایه چه قواعد و اصولی

شکل گرفته‌اند. آگاهی داشتن از این بنیان‌های روان رفتاری متفاوت از بسیاری از تنش‌ها در میان زوجین و همچنین همه‌اعضای خانواده جلوگیری می‌کند.

کتاب زندگی همچنین اطلاعات ارزشمندی در زمینه مهارت‌های کاربردی مورد نیاز در زندگی مشترک ارائه می‌دهد و با معرفی عوامل تنش‌زا و اقتدارشکن در زندگی مشترک همچون «مجادله»، «قهر»، «پرخاش» و... راه‌های صحیح حل مسأله را آموزش می‌دهد. نحوه مدیریت دخالت‌های خانواده‌های زوجین در زندگی مشترک و توصیف تفاوت‌های زن و مرد در نگرش به مسائل، تمایلات، جهت‌گیری در رفتار و کلام و نوع محبت از جمله دانش‌ها و آگاهی‌های مفیدی است که افراد برای مدیریت صحیح و کارآمد در زندگی مشترک خود به آنها نیازمندند و ضرورت مطالعه چنین اثری را دوچندان می‌سازد.

دختر یا پسر، و البته در فرهنگ و سابقه جامعه ایرانی، بیشتر پسر، نگاهش به مدیریت زندگی، مالکیت و سرپرستی دیگری است. زیاد شنیده‌اید که در هنگام ازدواج پسر دنبال دختری می‌گردد که معتقد به اطاعت محض از شوهر باشد و دختر هم طالب پسری است که نسبت به رأی و نیاز او هیچ مخالفت و مقاومتی نداشته باشد. وقتی در «نگرش مالکیت»، مدیریت زندگی برحسب «روش کنترل و نظارت» در ابعاد سه گانه رفتار، احساس و افکار دیگری باشد طبعاً محصول آن «احساس اسارت» در مخاطب خواهد بود و از آنجایی که رفتار آدمی سرچشمه در احساسی دارد که ادراک می‌کند، دور از انتظار نیست که برای رهایی از احساس اسارت، ناگزیر به «تعارض و تقابل» شود. همین است که می‌بینیم بیشتر زندگی‌ها در وضعیت درگیری به سر می‌برند؛ درگیری‌هایی که از تعارض در یک احساس و عاطفه و حالت و وضعیت شروع می‌شود و گاه تا ناسزاگویی و کتک کاری و شکایت‌کشی و مراجعه به دادگاه و... وسعت پیدامی‌کند.

به گفته نویسنده، وقتی انسان صاحب و مالک خود را شناخت و نسبت به وجود مقدس او معتقد شد و دانست که در برابر او تکلیف‌هایی که تعیین فرموده است، رسالت و مسئولیتی را برعهده دارد و باید جسم و روح خود و همه کسانی را که مدیریت آنها برعهده اوست و بزرگ‌ترین امانت الهی در نزدش محسوب می‌شوند در مسیری قرار دهد که منجر به لقاء و ملاقات صاحب و پروردگارش شود، می‌داند که باید از همه شرایط و امکان‌های موجود و در دسترسش برای نیل به این مقصود عظیم بهره بگیرد. در این مسیر، یکی از مهم‌ترین و مقدم‌ترین دانش‌ها و مهارت‌هایی که هر صاحب تدبیری در روابط خود باید آن را بداند شناخت بنیان‌های روانی متفاوت زن و

نگاهی به قوانین و مقررات حوزه خانواده و زن

قانون حمایت از خانواده

دکتر خانعلی پور

عضو هیأت علمی دانشگاه بین المللی امام خمینی (ره)

قانون نیز در سال ۱۳۹۳ تصویب شد. در این نوشتار نگاهی اجمالی به برخی از مهم‌ترین سرفصل‌های این قانون شده است.

۱- پیش بینی دادگاه خانواده و مشاور قضایی زن

مطابق ماده (۱) این قانون، به امور و دعاوی خانوادگی در دادگاه‌های خانواده رسیدگی می‌شود. یکی از ویژگی‌های این قانون پیش‌بینی یک قاضی مشاور زن در کنار رئیس یا دادرس علی‌البدل دادگاه است، به‌ویژه آنکه مطابق ماده (۲) این قانون، شرط تشکیل این دادگاه حضور مشاور زن است و وی وظیفه دارد ظرف مدت سه روز از ختم دادرسی

قانون در جامعه امروزی حقوق و تکالیف و حدود رفتاری انسان‌ها را ترسیم می‌کند؛ از این رو، به‌منظور دریافت حقوق و تکالیف خود در هر حوزه باید به سراغ قوانین و مقررات آن حوزه رفت. یکی از مهم‌ترین حوزه‌های قانون‌گذاری در جوامع، حوزه خانواده و زن است؛ زیرا بنیان و اساس هر جامعه‌ای از خانواده تشکیل می‌شود؛ به‌همین دلیل نیز باید مراقب حریم این مهم بود. یکی از مهم‌ترین قوانین خانواده که مشتمل بر مقررات شکلی و ماهوی است، قانون حمایت از خانواده مصوب ۱۳۹۱/۱۲/۱۹ است که به تنظیم‌گری در حوزه خانواده پرداخته است. این قانون در هفت فصل و ۵۸ ماده تنظیم شده و به مقررات مختلفی پرداخته است. آیین‌نامه اجرایی این

بار به تأخیر اندازد. این موضوع با توجه به اهمیتی که جایگاه خانواده و استفاده از سازوکارهای غیرقضایی به منظور رفع مشکلات خانوادگی دارد، از نقاط قوت این قانون است.

۳- سازوکارهای تأمین حقوق زوجه

از مواردی که معمولاً در احکام ازدواج و طلاق برجسته شده و از مطالبان زنان است، حقوقی است که در این پرونده‌ها گاه از آنان تضییع می‌شود؛ از این رو، قانون‌گذار در این قانون مقرراتی پیش‌بینی کرده است که تا اندازه‌ای می‌تواند این دغدغه را برطرف کند یا کاهش دهد.

یکی از مسائلی که در برخی از پرونده‌ها مطرح است، اینکه فاصله حکم بدوی تا حکم قطعی ممکن است طولانی باشد؛ از این رو، در حقوق مالی مانند مهریه و نفقه حقوق ذی‌نفع که معمولاً زنان هستند، در معرض تضییع قرار می‌گیرد و به دلایلی نظیر انتقال اموال از سوی زوج، اجرای حکم با سختی مواجه می‌شود؛ لذا برای از بین بردن حقوق کسی که حکم به نفع او صادر شده، ماده (۱۱) مقرر کرده است که ذی‌نفع می‌تواند درخواست تأمین محکوم‌به (آنچه به آن حکم داده شده است) را از دادگاه درخواست کند. این تأمین سبب می‌شود که اگر به هر دلیلی پس از قطعیت حکم دسترسی به اموال محکوم فراهم نشود، حکم را از محل تأمین اجرا کنند.

از دیگر مسائلی که در دعاوی خانوادگی بانوانی که به دلیل مشکلات خانوادگی محل زندگی مشترک با زوج را ترک کرده و به شهر دیگری رفته‌اند، مواجه می‌شوند، دوری محل اقامت خودشان از محل اقامت زوج است که می‌تواند رفت‌وآمد را برای آنان دشوار

نظر خود را به‌طور مکتوب اظهار کند و در دادنامه نیز نظر او منعکس می‌شود و چنانچه دادرسی نظری مخالف نظر وی داشته باشد، باید با دلیل، نظر وی را رد کند.

مطابق ماده (۴) این قانون، دادگاه خانواده به امور و

دعاوی زیر می‌تواند رسیدگی کند:

۱- نامزدی و خسارات ناشی از برهم زدن آن

۲- نکاح دائم، موقت و اذن در نکاح

۳- شروط ضمن عقد نکاح

۴- ازدواج مجدد

۵- جهیزیه

۶- مهریه

۷- نفقه زوجه و اجرت‌المثل ایام زوجیت

۸- تمکین و نشوز

۹- طلاق، رجوع، فسخ و انفساخ نکاح، بذل مدت و

انقضای آن

۱۰- حضانت و ملاقات طفل

۱۱- نسب

۱۲- رشد، حجر و رفع آن

۱۳- ولایت قهری، قیمومت، امور مربوط به ناظر و

امین اموال محجوران و وصایت در امور مربوط به آنان

۱۴- نفقه اقارب

۱۵- امور راجع به غایب مفقودالاثار

۱۶- سرپرستی کودکان بی‌سرپرست

۱۷- اهدای جنین

۱۸- تغییر جنسیت

بنابراین، دعاوی فوق باید در این دادگاه مطرح شود.

۲- تأکید بر صلح و سازش

یکی از ظرفیت‌های این قانون پیش‌بینی زمینه صلح و سازش است. مطابق ماده (۱۰) آن، دادگاه می‌تواند برای فراهم کردن فرصت صلح و سازش، جلسه دادرسی را به درخواست زوجین یا یکی از آنان حداکثر برای دو

کند. به موجب ماده (۱۲) این قانون، در دعاوی و امور خانوادگی مربوط به زوجین، زوجه مخیر است در دادگاه محل اقامت خوانده یا محل سکونت خود اقامه دعوی کند. این حکم سبب می‌شود که نیازی به رفتن از شهری به شهر دیگر برای اقامه دعوا نباشد.

یکی از مواردی که وجود دارد، این است که هزینه‌های زندگی مشترک بر عهده زوج است، ولی گاه بانوان از اموال خود برای امورات زندگی مشترک و فرزندان هزینه‌هایی را متقبل می‌شوند. مطابق مقررات قانون مدنی و حقوق خانواده، تمامی این هزینه‌ها بر عهده زوج است و چنانچه زوجه پرداختی کرده باشد که با اذن زوج یا به خواست او باشد، می‌تواند آن‌ها را از زوج مطالبه کند. بر این اساس، مطابق ماده (۳۰)، اگر زن در دادگاه ثابت کند که به امر همسرش یا اذن وی از مال خود برای مخارج متعارف زندگی مشترک که بر عهده مرد است، هزینه کرده و مرد نیز نتواند اثبات کند که زن قصد برگرداندن آن مبالغ را نداشته است، زن می‌تواند معادل آن را از مرد دریافت کند.

۴- پیش‌بینی مراکز مشاوره خانوادگی

یکی از سازوکارهایی که در این قانون شکل گرفته، پیش‌بینی مراکز مشاوره خانوادگی است. در فصل دوم این قانون به منظور تحکیم مبانی خانواده و جلوگیری از افزایش اختلافات خانوادگی و طلاق و سعی در ایجاد صلح و سازش، مراکزی به‌عنوان مراکز مشاوره خانواده در کنار دادگاه خانواده پیش‌بینی شده‌اند. اعضای مراکز مشاوره خانواده باید از کارشناسان رشته‌های مختلف مانند مطالعات خانواده، مشاوره، روان‌پزشکی، روان‌شناسی،

مددکاری اجتماعی، حقوق و فقه و مبانی حقوق اسلامی باشند. از کارکردهای مهم این مرکز به‌موجب ماده (۱۹) این قانون، این است که ضمن ارائه خدمات مشاوره‌ای به زوجین، خواسته‌های دادگاه را در مهلت مقرر اجرا و در موارد مربوط سعی در ایجاد سازش می‌کند. مراکز مذکور در صورت حصول سازش، به تنظیم سازش‌نامه مبادرت ورزیده و در غیر این صورت نظر کارشناسی خود را درباره دلایل عدم سازش به‌طور مکتوب و مستدل به دادگاه اعلام می‌کنند و دادگاه نیز با ملاحظه نظریه کارشناسی مراکز مشاوره خانواده و به تشخیص خود رأی صادر می‌کند. وجود این مراکز و توجه به آن‌ها، نشان از این دارد که مباحث مربوط به خانواده تنها به مباحث حقوقی خلاصه نمی‌شود و برای اتخاذ بهترین تصمیم درباره نهاد مهم خانواده لازم است از زوایای دیگری نیز به اختلافات شکل گرفته میان طرفین پرداخته شود. در واقع، تلاش بر این است که سازوکارهای مکمل از میزان به‌کارگیری سازوکارهای حقوقی بکاهند یا با باز کردن سایر زوایای مسئله، به قاضی در اتخاذ مناسب‌ترین تصمیم یاری برسانند.

۵- مقررات مربوط به طلاق

یکی از چالش‌برانگیزترین دعاوی و امور خانوادگی، دعاوی طلاق است که همراه آن امور دیگری نظیر مهریه و حضانت نیز مطرح می‌شود. در فصل چهارم این قانون به این موضوع پرداخته شده است. گفتنی است که طلاق براساس قانون مورد بحث، فرایندی چندمرحله‌ای است و ثبت طلاق و سایر موارد انحلال نکاح و نیز اعلام

یکی از مهم‌ترین و مقدم‌ترین دانش‌ها و مهارت‌هایی که هر صاحب‌تدبیری در روابط خود باید آن را بداند شناخت بنیان‌های روانی متفاوت زن و مرد است؛

ضمن عقد و مندرجات سند ازدواج باید تعیین تکلیف شوند که عبارتند از: جهیزیه، مهریه و نفقه زوجه، اطفال و حمل، اجرت‌المثل ایام زوجیت طرفین مطابق تبصره ماده (۳۳۶) قانون مدنی، چگونگی حضانت و نگهداری اطفال و نحوه پرداخت هزینه‌های حضانت و نگهداری. همچنین، دادگاه باید با توجه به وابستگی عاطفی و مصلحت طفل، ترتیب، زمان و مکان ملاقات وی با پدر و مادر و سایر بستگان را تعیین کند.

از مسائل جانبی که معمولاً همراه با دادخواست طلاق مطرح می‌شوند و از حقوق مالی زن هستند، دعوای مهریه است. البته این دعوا می‌تواند در غیر از مواردی که طرفین قصد طلاق داشته باشند نیز طرح شود و الزامی به هم‌زمانی این دو دعوا باهم نیست. نکته در خور توجه درباره مهریه در ماده (۲۲) این قانون، این است که هرگاه مهریه در زمان وقوع عقد تا ۱۱۰ سکه تمام بهار آزادی یا معادل آن باشد، وصول آن مشمول مقررات ماده (۲) قانون نحوه اجرای محکومیت‌های مالی، مصوب ۱۳۹۴ است؛ به این معنا که مرجع اجراکننده رأی باید به شناسایی اموال محکوم‌علیه و توقیف آن به میزانی که فرد محکوم شده است،

بطلان نکاح یا طلاق در دفاتر رسمی ازدواج و طلاق، پس از صدور گواهی عدم امکان سازش یا حکم مربوط از سوی دادگاه مجاز است و نمی‌توان به‌طور مستقیم به این دفاتر برای اجرای صیغه طلاق مراجعه کرد. هرچند در نهایت و پس از طی تشریفات قانونی، اجرای صیغه طلاق با رعایت ابعاد شرعی در دفترخانه یا در محل دیگر و با حضور سردفتر انجام می‌گیرد. یکی از مراحل که به‌موجب این قانون در مواردی که زوجین متقاضی طلاق توافقی باشند، اضافه شده، ارجاع به مراکز مشاوره است. در این موارد دادگاه باید موضوع را به مرکز مشاوره خانواده ارجاع دهد و در غیر از موارد طلاق توافقی، در سایر انواع طلاق، دادگاه باید به‌منظور ایجاد صلح و سازش، موضوع را به داوری ارجاع کند. این موارد نیز از ظرفیت‌های صلح و سازش در این قانون و توجه به سازوکارهای جایگزین برای طرح و به سرانجام رسیدن دعوای طلاق و کوششی برای حفظ بنیان خانواده هستند.

به‌دلیل مسائل مختلفی که به همراه دادخواست طلاق مطرح می‌شود، در رأی دادگاه غیر از تصمیم‌گیری در زمینه خود طلاق، موارد دیگری نیز با توجه به شروط

اقدام کند، اما اگر مهریه بیشتر از این میزان باشد، درباره مازاد، ملاک پرداخت فقط دارا بودن مرد است و زن نمی‌تواند از ظرفیت ماده (۲) قانون نحوه اجرای محکومیت‌های مالی بهره برد. در نتیجه، وصول میزان مهریه مازاد بر ۱۱۰ سکه دشوارتر است.

۶- حضانت و نگهداری اطفال

از دیگر موضوعاتی که هنگام طلاق باید درباره آن تصمیم‌گیری صورت بگیرد، حضانت و نگهداری از اطفال است که در فصل پنجم این قانون به آن پرداخته شده است. مطابق این قانون، طرفین باید حکم دادگاه برای نگهداری طفل را رعایت کنند و هر کس از اجرای حکم درباره حضانت طفل استنکاف کند یا مانع اجرای آن شود یا از استرداد طفل امتناع ورزد، حسب تقاضای ذی‌نفع و به دستور دادگاه صادرکننده رأی نخستین تا زمان اجرای حکم بازداشت می‌شود. به‌علاوه، هرگاه دادگاه تشخیص دهد توافقات راجع به ملاقات، حضانت، نگهداری و سایر امور مربوط به طفل برخلاف مصلحت او است، یا در صورتی که مسئول حضانت از انجام تکالیف مقرر خودداری کند یا مانع ملاقات طفل تحت حضانت با اشخاص ذی‌حق شود، می‌تواند درباره اموری از قبیل واگذاری امر حضانت به دیگری یا تعیین شخص ناظر با پیش‌بینی حدود نظارت وی و با رعایت مصلحت طفل تصمیم مقتضی را اتخاذ کند. در واقع، دادگاه می‌تواند حتی پس از تصمیم به حضانت و تعیین کسی که باید این امور را انجام دهد، همچنان در حکم خود بازنگری کند؛ زیرا آنچه در دعوی حضانت اهمیت دارد، مصلحت و غبطه طفل است. همین مبنا نیز موجب شده است که در ماده (۴۳) این قانون مقرر شود که حضانت فرزندی که پدرشان فوت شده، با مادرشان است، مگر

آنکه دادگاه به تقاضای ولی قهری (پدر بزرگ پدری) یا دادستان، اعطای حضانت به مادر را خلاف مصلحت فرزند تشخیص دهد.

۷- مقررات کیفری

فصل انتهایی این قانون از ماده (۴۹) تا ماده (۵۶) به برخی از رفتارهای مجرمانه‌ای که در ساحت خانواده و از سوی طرفین یا دیگران در حق یکی از اعضای خانواده صورت می‌گیرد، اشاره می‌کند. این جرایم عبارتند از: نظیر عدم ثبت وقایعی مانند ازدواج و طلاق و فسخ نکاح که مطابق سایر مقررات این قانون الزامی است، عدم پرداخت نفقه زوجه یا جرم ترک انفاق، خودداری مسئول حضانت از انجام تکالیف مقرر یا ممانعت از ملاقات طفل با اشخاص ذی‌حق، عدم رعایت شرایط ازدواج با دختران کمتر از ۱۳ سال تمام شمسی از سوی مرد یا سایر افراد خانواده دختر و رفتارهای خلاف قانون سردفتر یا پزشکی که مسئول صدور برخی از گواهی‌های این قانون است.

از دواج موقت ادله و شبهات

اعظم نجارزاده

منابع تاریخی اعم از شیعه و سنی به خوبی نشان می‌دهند که در زمان رسول خدا (ص) و بعد از رحلت ایشان، یعنی در زمان خلیفه اول نیز متعه نساء رواج داشته است. حتی تا زمان خلافت خلیفه دوم نیز این نوع ازدواج مرسوم بوده اما خلیفه دوم در دوره خلافتش پس از وقوع یک جریان، این نوع ازدواج را حرام اعلام نمود و حتی تهدید کرد که هر کس پس از شنیدن این حکم مرتکب چنین ازدواجی شود، سنگسار می‌شود. مشهورترین واقعه‌ای که در اکثر کتب روایی ذکر شده، جریان عمرو بن حرث است.

ابن ابی‌خداش الموصلی روایت می‌کند: «عمرو بن حرث زنی را که اهل مدینه بود، متعه کرد و آن زن حامله شد. پس زن به سوی عمر روی آورد، درحالی‌که ولی و شاهدی نداشت، جریان را به او گفت. پس عمر پیکری سراغ عمرو بن حرث فرستاد و جریان را از او جویا شد. عمرو حرف زن را تصدیق کرد. عمر گفت: «این ازدواج فاسد است» و حکم به حرمت

ازدواج موقت به‌عنوان راهی حلال برای مقابله با انحرافات جنسی، به‌خصوص زنا برای افرادی که به هیچ وجه در شرایط ازدواج دائم نیستند، یک پیشنهاد است؛ بلکه امری واجب است؛

این ازدواج کرد» (شیعه‌شناسی و پاسخ به شبهات شیعه؛ نوشته علی اصغر رضوانی).

این حرمت نظر شخصی عمر بوده و حتی اذعان کرده است که «در زمان پیامبر (ص) حلال بوده، ولی من آن را حرام اعلام می‌کنم!»

در میان علمای شیعه بر مباح بودن متعه یا ازدواج موقت اتفاق نظر وجود دارد و برای اثبات این مسئله، فقها به

قرآن و روایات استناد کرده‌اند.

قرآن کریم درباره ازدواج موقت می‌فرماید: «فَمَا اسْتَمْتَعْتُمْ بِهِ مِنْهُنَّ فَآتُوهُنَّ أُجُورَهُنَّ فَرِيضَةً وَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ فِيمَا تَرَاضَيْتُمْ بِهِ مِنْ بَعْدِ الْفَرِيضَةِ إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلِيمًا حَكِيمًا» (نساء/۲۴).

ترجمه: «و حلال شده بر شما به جز موارد یادشده (موارد تحریم نساء) که به اموال خود طلب کنید، درحالی‌که خود را حفظ کرده و از سفاح و زنا اجتناب می‌کنید. پس هرگاه از زنان بهره بردید، اجرتشان را که واجب است، پرداخت کنید و بر شما باکی نیست در آنچه پس از مهریه توافق کنید. همانا خدا دانا و حکیم است.»

درباره شأن نزول این آیه باید گفت که این آیه شریفه از جمله آیات مدنی است که در سال‌های اولیه هجرت به مدینه بر پیامبر (ص) نازل شد. در آن روزگار مسلمانان ازدواج موقت داشتند، ولی برخی از آنان اجرت آن را نمی‌پرداختند. پس این آیه نازل شد که وقتی از آنان بهره گرفتید، اجرتشان را حتماً بپردازید (النکاح فی شرح شرایع الاسلام از علامه جعفر بن یحیی بن سعید).

دلیل دوم باقی ماندن نکاح متعه بر مشروعیت خویش، روایات بسیار زیادی است که از شیعه و سنی در این باب نقل شده است. از علمای شیعه، شیخ حرّ عاملی (م ۱۱۰۴) در کتاب وسائل الشیعه، ۱۳۴ روایت در ۴۶ باب برای نکاح متعه نقل کرده است که در این صورت ادعای تواتر آن‌ها بعید نیست. برای نمونه دو روایت را نقل می‌کنیم:

امام صادق (ع) فرمودند: «خداوند تبارک و تعالی بر شیعیان ما شراب و مسکر را حرام ساخته و در مقابل آن، متعه را برای آنان قرار داده است.»

- کلینی به سند آن از ابوبصیر نقل کرد که می‌گفت:

«از امام باقر (ع) درباره متعه سؤال کردم؟» فرمودند: «در قرآن نازل شده است: فما استمتعتم به... فریضة».

و نیز به سند آن از عبدالرحمن بن ابی عبدالله نقل کرده که گفت: «شنیدم که ابوحنفیه از امام صادق (ع) درباره متعه سؤال می کرد. حضرت (ع) به او فرمودند: «درباره کدامین متعه سؤال می کنی؟» گفت: «از شما درباره حج تمتع سؤال کردم. خبر بده مرا از متعه زنان، آیا این کار حق است؟» حضرت فرمودند: «منزه است خداوند متعال، آیا کتاب خدا را می خوانی؟ فَمَا اسْتَمْتَعْتُمْ بِهِ مِنْهُنَّ فَآتُوهُنَّ أُجُورَهُنَّ فَرِيضَةً». ابوحنفیه گفت: «به خدا سوگند گویا این آیه ای بود که من آن را هرگز قرائت نکرده بودم».

باید توجه داشت که در شرایط عادی کسی که به بلوغ طبیعی می رسد، باید برای ازدواج دائم آماده شود، اما در عصر جدید فاصله بلوغ طبیعی با بلوغ اجتماعی و قدرت تشکیل خانواده زیاد شده است. اگر در دوران قدیم یک پسر بچه در اوایل بلوغ طبیعی از عهده شغلی برمی آمد که زندگی خود و خانواده اش را تأمین کند، در دوران جدید ابداً این امکان وجود ندارد. یک پسر موفق که تمام دوران تحصیل خود را بدون وقفه پشت سر گذاشته باشد، در ۲۵ سالگی تازه دانش آموخته می شود. او اگر شانس بیاورد و کار خوبی پیدا کند، چند سال طول می کشد تا سروسامان بگیرد و آماده ازدواج دائم شود. همین طور است یک دختر موفق.

پس در شرایط فعلی امکان ازدواج دائم در سنین اوج هیجان جنسی وجود ندارد. در این حالت چه کار می توان کرد؟ آیا غریزه جنسی تعطیلی بردار است؟ آیا طبیعت حاضر است به خاطر اینکه وضع زندگی مادر دنیای امروز اجازه نمی دهد، دوران بلوغ را به تأخیر بیندازد؟

برای پاسخ گویی به این نیاز سه حالت ممکن است:

۱- سرکوب طبیعت و غریزه جنسی؛ این حالت عوارض جسمی - روانی مهلک و خطرناکی برای فرد ایجاد می کند که روان کلوی امروز از آن ها پرده برداشته است.

۲- برقراری روابط آزاد یا کمونیسیم جنسی؛ یعنی به یک پسر اجازه بدهیم تا از صدها دختر بهره ببرد و به یک دختر اجازه بدهیم با ده ها پسر رابطه نامشروع داشته باشد و چندین بار سقط جنین کند و زمینه سقوط جامعه را فراهم کنیم؟

۳- رفع نیاز اما در یک قالب و چارچوب مشخص: این همان راه حلی است که ازدواج موقت پیشنهاد می کند. ازدواج موقت یک بسته کامل است که علاوه بر فراهم کردن امکان رفع نیاز، اول اینکه مسئولیتهای ازدواج دائم (تأمین مخارج زندگی و تولید نسل) را برای فرد ایجاد نمی کند، دوم اینکه، با توجه به قوانین مربوط به نگه داشتن عده، پاکیزگی نسل را تضمین می کند.

از میان این سه راه، به طور قطع راه سوم پسندیده تر است و جامعه را از انحرافات جنسی بازمی دارد.

در اسلام و در یک جامعه سالم، اصل بر ازدواج دائم است تا افراد در سایه یک رابطه طولانی مدت و مطمئن با آرامش در کنار خانواده زندگی کنند و به تولید نسل بپردازند. همه مزایای تشکیل خانواده (ارضای نیاز جسمی، رسیدن به آرامش روحی، بقای نسل و...) در ازدواج دائم قابلیت اجرایی شدن و دستیابی را دارند.

ازدواج موقت به عنوان راهی حلال برای مقابله با انحرافات جنسی، به خصوص زنا برای افرادی که به هیچ وجه در شرایط ازدواج دائم نیستند، یک پیشنهاد که نه، بلکه امری واجب است؛ به عبارتی، در صورتی که شرایط جامعه به مرحله ای از بحران رسیده باشد که به لحاظ مختلف

افراد در سنین برانینگختگی جنسی (بعد از بلوغ) نتوانند تشکیل خانواده دائمی دهند، به جای روی آوردن به راه‌های ناسالم و حرام، ازدواج موقت به‌عنوان نسخه‌ای حلال تجویز می‌شود. البته این به آن معنا نیست که بخواهیم به‌عنوان یک ارزش و روش زندگی به شیوع آن در جامعه دامن بزنیم، بلکه در شرایطی که روابط نامشروع (بین مجردان و حتی آقایان متأهل که با وجود داشتن یک همسر همچنان در معرض انحراف هستند) در جامعه رواج داشته باشد، به‌عنوان مسکن و راهی برای دفع فساد پیشنهاد می‌شود.

از ایراداتی که به این ازدواج وارد است، بحث فروپاشی بنیان خانواده در میان افراد متأهل است که پاسخ به این ایراد این است:

در شرایطی که برخلاف باور خیلی از ما، بسیاری از آقایان متأهل در جامعه با یک همسر به رضایت کامل جنسی نمی‌رسند و به لحاظ نه عمدتاً جسمی و به میزان کمتری مسائل دیگر (روحی و عدم تمکین و در موارد اندک مشکلات جسمی زن و عدم امکان رابطه و...) روابط خارج از خانه را تجربه می‌کنند، آیا داشتن همسر شرعی و رابطه پاک بهتر از ارتباطات مخرب دیگر (رابطه با کارگران جنسی یا روسپی‌ها و داشتن دوست نامحرم) نیست؟ حال اگر بخواهیم نام خیانت را بر این رابطه هرچند حلال بگذاریم، دیگر به خود فرد و هنر او برای مدیریت روابط موازی خود برمی‌گردد. به‌طور قطع بهتر از زناکاری است!!!

ایراد دیگر این است که ازدواج موقت سبب می‌شود بسیاری افراد هوس‌باز از این قانون سوءاستفاده کنند.

در پاسخ گفته می‌شود: از کدام قانون سوءاستفاده نشده؟ آیا اگر کسی در زیارت خانه خدا مرتکب کاری حرام

مانند فروش مواد مخدر شد، باید جلوی حج گرفته شود؟ آیا باید خاطی را مجازات کرد یا جلوی حج را گرفت؟

هدف از تجویز ازدواج موقت، هوس‌رانی نیست، بلکه هدف، رفع نیاز غریزی بشر و جلوگیری از گرفتار شدن انسان‌ها به فحشا و حرام است. مؤید این مطلب، روایات اهل بیت (ع) است که در آن مردان همسر دار که مانعی برای ارضای غریزه جنسی ندارند، از متعه کردن زنان منع شده‌اند. از دیدگاه اسلام و همه ادیان آسمانی هوس‌رانی مذموم و مردود است؛ از این‌رو، در روایات اسلامی مرد «ذوّاق» یعنی کسی که زنان را برای کام‌جویی گرفته، سپس طلاق می‌دهد، لعن و نفرین شده است (وسائل الشیعه، ۹/۲۲)؛ بنابراین، اگر کسی خطا می‌کند، باید مجازات شود، نه اینکه قانون صحیح کنار گذاشته شود.

ایراد دیگر، عقد موقت افراد غیرمتأهل است.

باز هم جواب مشابه ایراد قبلی است. دلمان می‌خواهد سرمان را مانند کبک در برف فروکنیم و واقعیت خلقت را نبینیم. دختران و پسرانی که در ۱۳-۱۲ سالگی بالغ می‌شوند و حدود ۲۰ سال بعد تشکیل خانواده می‌دهند و خوب انتظار نابه‌جای (!) ما از تک‌تک ایشان در این برهه بیست‌ساله این است که مریم مقدس باشند و یوسف نبی! یعنی انتظار داریم که با مطالعه و ورزش و سرگرمی‌های مثبت حواس خود را پرت کنند (!) آن هم به مدت سال‌های طولانی.

واژه فمینیسم از ریشه **Feminine** (زنانه، مادینه و مؤنث) در اصل از زبان فرانسه و از ریشه لاتینی **Femina** گرفته شده است. واژه یادشده در فارسی به معانی گوناگونی از جمله طرفداری از زنان، هواداری از حقوق و آزادی زنان، همچنین آزادی‌خواهی زنان، زن‌گرایی و مؤنث‌گرایی آمده است.

تعریف اصطلاحی فمینیسم

فمینیسم به مجموعه‌ای از حرکات و فعالیت‌های اجتماعی گفته می‌شود که با هدف احقاق حقوق زنان و رفع تبعیض و تزییق از آنان - غالباً به‌وسیله خود زنان - انجام می‌گیرد. فمینیست، کسی است که معتقد باشد که زنان به‌دلیل جنسیت گرفتار تبعیض هستند و نیازهای مشخصی دارند که نادیده گرفته شده است و لازمه تأمین این نیازها، تغییر اساسی در نظام اجتماعی، اقتصادی و سیاسی است.

تمامی فمینیست‌ها در این باره که زنان فرودست هستند و برای آزادی آنان باید راهبرد مناسبی اتخاذ کرد، هم‌عقیده‌اند، ولی درباره علل این ستم‌دیدگی و راهبردها و رسیدن به آزادی، بین آنان اختلاف‌نظرهای اساسی مشاهده می‌شود.